

[Faint, illegible text on a large, aged, cream-colored page, possibly bleed-through from the reverse side.]

1.
1.
2.
16
1.
16
1.
16
1.
2.0
16
1.
16
1.
16
1.

Disputatio

DE JURE ET
FACTO,

Quam

AUSPICE

D. O. N.

EX APPROBATIONE AM-
PLISS. JURISCONSULTORUM
ordinis

IN CELEBRI NORIMBER-
gensium Academia ad D. 9. No-
vembriis

PUBLICÆ DISQUISITIONI
in auditorio Welsariano instituen-
dæ, offert

Wolff Erich von Brandenstein.

NORIBERGÆ,

Typis Abrahami Wagenmanni.

MDCXI

DE IURE ET
FACTO

AUSPICE
O. O. R.
EX AMPLIFICATIONE AM-
PLISS. INCONSISTENTIORUM

THEMATIC DISPOSITIONI
in auctoris W. Henninge
de officio
Halle
M. D. C. C. C. I.

SERENISSIMO ET POTEN-
TISSIMO PRINCIPI ac Do-
mino, Domino

JOHANNI GEOR-
GIO, DUCI SAXONIÆ, JULIÆ,
CLIVIÆ ET MONTIUM, SS. ROMA-
NI IMPERII ARCHIMARSCHALLO ET ELECTO-
ri, Landgravio Thuringiæ, Marchioni Misniæ, Burggra-
vio Magdeburgensi, Comiti Marchiensi & Ravenspur-
genfi, Dynastæ in Ravenstein, &c. Domino
meo clementissimo.

*Um deferretur ad nos rumor ve-
ritate satis superq̄ confirmatus,
CHRISTIANUM II. SS. Ro-
man. Imperii Septemvirum, fra-
trem tuum, Principem omni authoritatis glo-
riâ florentem, celsisse à rebus humanis, eiq̄ Se-
ren. Tuam successisse, & eundem quem ille ho-
noris & potestatis gradum obtinere; sanè &
acer-*

acerbitatis, & jucunditatis hausi plurimum.
Nam & illius amissi, quem in parentis loco
patria nostra dulcissima semper habuerat, de-
siderio commovebar, & tua amplificatione
dignitatis & potentiae mirum in modum gau-
debam. Quo in conflictu mœroris & gaudii
aliquandiu cum fuisset: rationibus utrinque
excussis & ponderatis, tandem autumavi æ-
quius esse multo Seren. Tua gratulari, quam
illius obitum decessionemque lugere: præsertim,
cum hoc à me erga Seren. Tuam humilis & ob-
sequiosa subjectio & devotio requirat: Illi au-
tem nihil omninò mali acciderit, quod ad lu-
ctum & lamentationem nos magnoperè queat
impellere. Nam si de vitâ illâ cogitemus
beatâ & immortalî, quæ in cælo his, qui cum
fide & pietate hîc vixerunt, post mortem est
destinata: ecquid harum rerum, quibus ea ad-
quiritur, prætermisit CHRISTIANUS ille,
reverà nobis secundus? Cuius laudes diem
sint ductura, si vel has unas præconio digno
ornatum irem. Quo nunc temporis omisso, ex
animo

3
animo tibi gratulor, Sereniss: & Potentiss:
Princeps, quod DEUS opt. max. periculosis &
turbulentis hisce tempestatibus, quibus tota
Respub. Christiana hinc & inde succutitur &
infestatur, ad clavum Seren. Tuam admove-
rit. Neq; enim dubiam animo spem concepimus
omnes & singuli tui subditi, fore, ut hic
tam formidolosus & exosus Romani Imperii
status pro sapientiâ & dexteritate consiliorum
tuorum brevi in auream felicitatem commu-
tetur. Quoniam autem Persis indecorum ha-
bitum est, à quoquam regalis sceptri auspicia,
qui ad regem sine munere accessisset, celebrari:
ne quicquam ad summam veterum nobis de-
esse videatur, munere satis quidem tenui, Di-
sputatione nempe presentis, & Seren. Tua in-
scriptâ, læticiam meam & acclamationem te-
statam cognitamq; facere volui. Quod me-
um institutum, ut Seren. Tua clementer & be-
nignè adprobare, & me, atq; adeò totam me-
am familiam sibi commendatam habere non
dedignetur, humiliter & submissè rogo qua-

A 3

scq;

scq. DEUM omnipotentem veneror, ut in
hoc Electorali conventu omnia & capta &
consulta Seren. Tuæ ad optatum finem, &
eundem sibi gratum acceptumq. perducatur.
Scrib. Altorsii D. 23. Octob. Anno Salutis

CIO IDC XI.

Serenitat. & Celsitud. Tuæ

Subjectiss.

W. E. à. B.

DE

4

DE JURE ET
Facto.

MNUM eruditorum calculo jamdudum ob-
tinuit, in toto Iure civili nihil subtilius, nihil
difficilius, nihil deniq; utilius & esse & habe-
ri, atq; argumentum de Iure & Facto. Cùm
enim reliquæ materiæ ferè certo sine coërceantur, rarius
ultra suos terminos progredientes, hoc unum propemo-
dùm ubiq; habitare, nec certâ aliquâ sedemorari videtur.
Simile animæ dixeris. Quemadmodum enim illa per to-
tum corpus humanum diffusa, singulis membris vitam
vigoremq; reddit: Ita & hoc per pulcherrimum Iuris Civi-
lis corpus dispersum, mirificè illud firmat & animat.
Quamquam autem & meæ ætatis ratio, & eruditio, quæ in
me exilis, à tractatione nobilissimi huius argumenti in-
præsenti me absterrere & arcere debuerint, nec admitte-
re, ut in certas conclusiones aliquatenus id redigerem:
persuasum tamen mihi habui, conando nullam non &
subtilitatem & difficultatem posse vinci. Quod ergo be-
nè vortat,

*Juvat integros accedere fontes
Atq; haurire; juvatq; novos decerpere flores,
Insignemq; meo capiti petere inde coronam.*

Verum enim verò cùm confusio sit mater erroris, nec
satum habeat exitum id, quod ordinem deserit; operæ
utiq; precium facturus videbor, si hanc seriem sequar, &
I. agam de significatibus ipsorum vocabulorum. II. De
Rebus, h. e. de Iure & Facto; Quid item sit Iuris, quid Fa-
cto.

cti. III. De his, quæ merè sint Juris. IV. De his, quæ merè
sint Facti. V. De Mixtis, h. e. de illis, quæ partim sint Juris
& partim Facti. VI. De notis Juris & Facti. VII. De natu-
ris eorundem & effectibus.

T H E S I S.

I.

Q UAM variæ vocabulo Juris attribuantur significa-
tiones, ex commentariis nostrorum Interpp. li-
quidò videre est, quorum nonnulli eo progressi
sunt, ut XXXVI. adferre non erubuerint.

II.

Caterùm cum pleræq; parùm ad hoc meum institu-
tum facere videantur: eas ultrò aliis recensendas relinquo.

III.

Maximè verò probandam censeo diligentiam & in-
dustriam illorum, qui observarunt, Jus à veteribus Juris-
peritis nonnunquam opponi FACTO, nonnunquam
CORPORI, nonnunquam CONVENTIONI.

IV.

Ad quæ tria, si accuratius attenderimus, perspicuè pa-
lâm fiet, nihil posse adduci, quod magis pertineat ad pri-
mordia præsentis Disputationis.

V.

FACTO opponitur tùm, cùm Paulus ait: *In stipulationi-
bus Jus contineri, in pactis Factum versari.*

l. si unus, 27. §. pactus ne peteret, ff. de pact.

Item:

VI.

Item cum Iulianus adseverat, *solutionem, venditionem, traditionem Facti magis esse quam Iuris.*

l. consilio, 7. §. fin. ff. De curat. furios.

VII.

Similiter cum Marcellus querit de illa stipulatione: *Triticum dare oportere?* & confirmat, *Facti Quaestionem esse, non Iuris.*

l. triticum, 94. ff. De V. O.

VIII.

CORPORI opponitur in celebri illa Divisione, qua res quaedam *corporales* sunt, quae sui naturam tangi possunt, quaedam *incorporales*, quae (ut ait Cic. in Top.) tangi demonstrari non possunt, cerni tamen animo atque intelligi possunt.

l. 1. §. quaedam, ff. De divis. rer. pr. instit. de reb. corp. & incorp. l. Mavius 66. §. fundo, ff. De Legar. 2. l. ult. in fin. C. de praescript. longi temp. X. vel XX. annor.

IX.

Prioris generis sunt fundus, homo, vestis, aurum, argentum, & denique aliae res innumerabiles: Posterioris, servitus, hereditas, obligatio &c. de quibus infra planius & plenius ageatur.

d. §. quaedam, d. princip. & §. 1. Instit. de reb. corp. & incorp.

X.

Atque huc non incommodè retulerim id, quod rescripsit Constantinus Imp. *Neminem ambigere, Possessionis duplicem esse rationem; aliam quae iure consistat; aliam quae corpore.*

B

l. nec-

2
nemo, 10. C. De acquir. vel retinend. posse.

XI.

CONVENTIONI sive VOLUNTATI opponitur à Paulo, de pactis dotalibus agente, quæ vel ante vel post nuptias celebratas interponi solent, quorum alia pertinent ad *Voluntatem*, alia ad *lucrum*.

l. si pater dotem, 12. §. expactis, ff. de pact. dotal.

XII.

Illæ generaliter & omninò, sunt servanda: hæc verò ita demum, si causam dotis reddant meliorem: non, si deteriores.

d. l. 12. l. Atilicinus, 17. ff. eod.

XIII.

Quemadmodum IURIS, ita multiplex quoque & varius FACIENS est sensus. In Iure civili potissimum opponitur DATIONI, PATIENTIÆ, DICTO vel VERBIS, ANIMO, NATURÆ, & IURI.

XIV.

DATIONI, cum Venuleius ad differentiam stipulationum respiciens, quæ aliæ dicuntur in dando, aliæ in faciendi consistere, a) adserit, *uni ex heredibus rectè nos stipulari factum: rem sive dationem non item.* b)

a) l. 2. ff. de V. O. b) l. continuus, 137. §. fin. ff. eod.

XV.

PATIENTIÆ, cum Pomponius scribit, *servitutum non eam naturam esse, ut aliquid faciat quis, sed ut aliquid patiat, aut non faciat aliquid.*

l. quoties, 15. §. servitutum, ff. De servitutib.

DICTO

XVI.

6
 DICTO VEL VERBIS, cum Claudius Saturninus
 adfirmat, aut facta puniri, aut dicta, aut scripta. Item cum
 Modestinus innuit, milites ob ferociam multa per lubricum
 lingua dicere: qui tamen, si facto & facinore in crimen majesta-
 tis incidant, se verius puniantur &c.

I. aut facta, 16. ff. De pœnis, l. famosi 7. §. fin. ff. ad

L. Iul. majest.

XVII.

Atq; in hac Oppositione Vulgò ita Facti verbo utun-
 tur, pro quo elegantius Re Jurisconf. nostri dicunt.

V. g. solutio vel sit re, h. e. numeratione pecunie, vel sit
 verbis, l. sub conditione, 16. l. pen. ff. de solut. Sic so-
 cietas coit & re, & verbis, l. societatem coire, 4. ff. pro
 loc. Ita & collatio aut re facienda est, aut cautione sive
 verbis, l. 1. §. quamvis, ff. de collat. bon. Injuria nem-
 aut re fit, vel verbis, l. 1. §. 1. ff. de injur. Et de heredi-
 tate dicitur, recusari eam non tantum verbis, sed etiam re
 posse, l. recusari, 95. ff. de acq. vel omit. hered. Domi-
 ciliium quoq; transferri dicitur Re & Facto, non nuda con-
 testatione, l. domicilium, 20. ff. ad municip.

XVIII.

Quo pertinet Rubrica tit. XV. lib. III. Instit. Qui-
 bus modis re contrahitur obligatio.

Re, h. e. Facto interveniente, veluti in mutui datione.
 Nam si quis promittat se daturum mutuo, nondum est
 mutuum, oportet ut det, ut Factum interveniat. l. potior,
 11. in pr. & §. si colonus, ff. Qui pot. in pign. Ex quo
 elucet falsitas rationis, que vulgò redditur de nomine dicta
 obligationis, h. e. cur referri dicatur, quia nempe res inter-
 veniat. Quasi vero res interveniat in hac tantum, &
 non etiam in aliis obligationibus!

XIX.

ANIMO, in geritione pro herede, de qua sic Ulpianus: *Pro herede gerere non tam Facti est, quam animi,*

l. pro herede, 20. ff. de acquir. vel omit. hered.

XX.

NATURÆ, cum Pomponio placet, *fructus vel provenire naturā,* quos sponte suā terra ferat; *ve! Facto,* id est, operā, curā & diligentia eius, cui nascuntur.

l. fructus, 45. ff. De usur.

XXI.

JURI quomodo opponatur Factum, supra perspicue iuit demonstratum. Quæ quidem ultima Facti, ut prima Iuris notio maximè ad hoc argumentum pertinet.

Accuratè enim notandum eam ipsam notionem Iuris & Facti, quæ sibi opponuntur hæc duo, non simplicem videri, sed duplicem. *Alia enim harum notionum vis conspicitur in ignorantia Iuris & Facti; alia in his quæ sunt Iuris & Facti.* De posteriore notione hîc tractabitur: prior aliis tractanda relinquetur.

XXII.

Cæterùm de verbo Iuris cum agitur, nihil interest si ve dicatur aliquid esse Iuris, a) sive in Iure consistere, b) sive Ius in aliquo contineri, c) sive Ius in aliquo verti. d)

a) l. quod dicitur, 130. ff. de V. O. b) l. legatum, 10. ff. de cap. min. c) l. si unus, 27. §. pactus, ff. de pact.

d) l. stipulatio ista, 38. §. hi qui, ff. de V. O.

XXIII.

Sic & de Facto hæc idem Valent, aliquid consistere in Facto, a) aliquid esse Facti, b) Factum in aliquo contineri,

neri, c) vel in aliquo Verti, d) Idemq; cum dicitur res Facti, e) & in causa Facti. f)

a) de l. legatum, 10. ff. de cap. min. b) l. 1. §. si usufructus, ff. ad L. Falcid. c) de l. si unus, §. pactus, ff. de pact. §. sed cum Factum, Instit. de stip. serv. d) d. l. 38. §. hi qui, ff. de V. O. e) l. 1. §. furiosus, V. O. filius ff. de acq. vel amit. possels. f) l. in bello, 11. §. Facti, ff. de capt. & postlim. revers.

XXIV.

Adeò in illis nihil est differentiae. Haec tamen duo differunt, *Ius*, & *Iuris esse*; *Factum*, & *Facti esse*.

XXV.

Jura dicuntur res ipsae incorporales, ut *servitutes*, *obligationes* &c. Iuris non ipsa Jura, sed aliae res & causae, ut *contractus*.

XXVI.

Ita quoq; inter Facta, & illa quae sunt Facti, ea est adhibenda differentia, ut Facta dicantur proprie, quae verbis infinitivi modi enunciantur; Facti plerumq; nomina, ut *Fides bona vel mala*, *dolus*, &c.

XXVII.

V. g. Ire, agere, agrum colere, fossam fodere, sunt Facta: a) stipulatio verò de ijs constituta dicitur Facti. b) l. 1. stipulationes non dividuntur, 72. ff. de V. O. b) l. quod dicitur, 130. ff. d. t. §. sed cum Factum, Instit. de stip. servor.

XXVIII.

Ita fructus percipere & domum convehere est Factum; Sed ususfructus, quo & ipso fructuum percipiendorum

5
dorum Ius continetur, eatenus in Facto consistere dicitur.

l. un, ff. Quando dies legar. ced.

XXIX.

Juris est Usucapio, quæ adjectio dominij per continuationem possessionis, temporis lege definiti.

l. usucapio, 3. ff. de Usucap.

XXX.

Quod sit Juris, adprimè videre est ex bimembri comparatione Usucapionis, & bonæ-fidei possessionis, quam Paulus instituit.

l. bonæfidei, 48. ff. de adquir. rer. domin.

XXXI.

Prius membrum hoc est; *Bonæ-fidei possessorem fructus suos facere, licet rem non usucapiat, si ea sit vitiosa.* V. g. si vi sit possessa, si præfidi contra legem repetundarum sit donata, ab eoq; bonæ-fidei emptori abalienata.

d. l. bonæfidei, v. nec interest.

XXXII.

Ratio, cur possessor fructus suos faciat, quamvis ipsam rem non usucapiat, hæc est: quia ad fructuum acquisitionem non requiritur, ut res, sed ut possidens sit sine vitio, h. e. bonæfidei: a) Ad usucapionem verò requiritur, ut res sit sine vitio. b)

a) §. si quis à non Domino, Instit. de rer. divif. l. bona fides, 136. ff. de R. I. *adeò fructus acquirit tum propter bonam fidem; tum propter operam & industriam sive culturam; tum deniq; quod possessionis proprius finis sit utilitas fructuum.* b) *Cum enim certum sit, usucapionem esse adjectio-*

6
adjectionem, sive majoris acquisitionem Domini, que maxime nitatur lege, quomodo quæso ea recipiatur, si res sit vitiosa? Vid. l. usucapionem, 9, l. ubi, 24. ff. De Usucap. & usurp. Vbi lex (inquit IC.) inhihet usucapionem, bona fides possidenti nihil prodest.

XXXIII.

Posterius comparationis membrum est; Bona-fidei possessorem initio, si postea ceperit esse malefidei, usucapere quidem, sed fructus non acquirere amplius.

d. l. bonæ fidei, §. in contrarium, ff. de adq. rer. dom.

XXXIV.

Ratio eleganter exprimitur à Paulo, quia usucapio ad Ius pertinet, a) fructuum acquisitio ad Factum. b)

a) Non potest igitur per malam fidem supervientem, impediri semel rectè capta, siquidem ea que sunt Iuris, sive civilia, non tolluntur per ea, que sunt Facti & naturalia. §. ultimo instit. de legit. agn. tut. b) Quæ cum maxime bona fide nitatur, per contrariam causam naturalem, rectè tollitur & impeditur. Malam enim & bonam fidem esse Facti, vel ex d. §. in contrarium, in fin. satis probatur.

XXXV.

Juris quoque est stipulatio HABERELICERE, quando non de nudâ possessione, sed de Iure domini agitur.

l. stipulatio, 38. §. hî qui, ff. de V. O.

XXXVI.

Similiter ARBITRIUM Iuris perhibetur, præsertim si hac formula arbiter recipiatur: Arbitratu Lucij Titij fieri? Quæ omnino denotat Ius.

l. illa verba, 68. ff. de V. S.

Ratio

Ratio est, quia arbitrio alicuius quid ita committere, ut ipse quid fieri darive statuat, non nudum Factum, sed Ius potestatemq; statuendi decernendiq; adfert.

l. Servum, 33. §. ait prator, ff. de procurat. l. si coita, 75. cum ll. seqq. ff. pro soc. l. fin. C. de contrah. empt. §. precium, Instir. eod.

Facti sunt OPERÆ, tam servorum, quam libertorum, quæ neq; promitti, neq; solvi, neq; deberi, neq; peti pro parte possunt.

l. 1. ff. de oper. servor. l. 1. §. si ususfr. ff. ad L. Falcid. l. libertus, 15. §. 1. ff. de oper. libert.

Quæ licet ususfructus instar testamento constituantur, & constituta non exigua commoda accipientibus tribuant, a) tamen non per omnia ususfr. imitantur. b)

a) pr. Instir. de usufr. l. operis, 5. ff. de oper. servor.

b) l. huius stipulationi, 5. §. fin. ff. usufruct. quemadm. cav. Quid? quod manifestè ab usufructu separantur, in l. quantum est, 37. ff. de usufr.

Cardo dissimilitudinis vertitur non in acquisitione, sed nec in eo, quo præcipuè vis & effectus continetur, percipiendi fructuum Iure; sed in amissione.

Inter alios modos, quibus finitur ususfructus, referuntur etiam capitis deminutio, non-usus, & mors fructuarii, §. finitur, Instir. de usufr. l. 1. l. 3. §. fin. ff. Quib. mod. usufr. amit. l. corruptionem, 16. C. de usufr. Opera verò non solum non-utendo & capitis deminutione non amittuntur, l. 2. ff. de usufr. leg. l. 1. ff. de oper. serv.

Sed

9

Sed nec morte legatarii, qui eas ad heredem transmittit, d. l. 2. ff. de usufr. leg. Cur duobus prioribus modis non perimantur, id ideo fit, quia in Facto consistunt: quæ verò sunt Facti, illis modis non pereunt. l. pen. ff. de cap. min. Cur ad heredem transeant opera, nec morte legatarii finiuntur, ratio est, quia non cohereant personæ eius, cui debentur, sed personæ servi, ex quâ estimantur.

XLI.

Quo pertinere & illud videtur, quod usufructus mutatione dominii non perimatur, eoq; nec usufructione:
a) operæ servorum legatæ contra. b)

a) l. neq; , 19. ff. Quib. mod. usufr. amitt. l. locum, 17. §. pen. ff. de usufr. b) l. 2. in fin. ff. de usu & usufr. leg.

XLII.

Cur ita? quia usufructus nulla societate dominio coniungitur, h. e. distincta sunt Iura dominium, & servitus usufr. & proinde mutatio unius, ut dominii, non extinguit alterum.

arg. l. 1. §. cum prædium, ff. de pignori, ubi quod dicitur de questione pignoris, eam ab intentione domini separandam: Idem hic de usufructu dicendum reor, per l. iusto, 44. §. non mutat, §. ff. de usufructu.

XLIII.

Secus obtinet in operis legatis, quæ cum planè cohereant servo, à quo sunt legatæ illo usufructu, usufructione & ipsæ, incipientq; deberi ei, cui ante usufructu præstabantur.

Quare id fiat, rationis operæ non est. Opera enim veluti societate quadam servo coniunguntur. Si per usufructu servus mutat dominium, ergo ei domino deinceps debet præstare operas, non alii.

C

Operis

XLIV.

Operis non inconvenienter subjungi existimo **LEGATUM IN ANNOS SINGULOS**, quod ceu ususfr. finitur quidem morte : capitis deminutione tamen interveniente perseverat.

l. si in singulos, 4. l. in singulos, 8. ff. de ann. l. Firmio, 26. §. fin. ff. Quando dies legat. ced. l. patrimonii, 22. ff. de usu & usufr. leg. l. pœnales, 32. v. sed ne in actoris, ff. ad L. Falcid.

XLV.

Ratio redditur à Modestino, videlicet *quia tale legatum in Facto potius, quàm in iure consistat.*

l. legatum, 10. ff. de cap. min.

XLVI.

Jam verò citra omnem controversiam potestas Iuris civilis, ex quo sunt omnes capitis deminutiones, ad eam extendi non potest, quæ sunt meri facti.

l. 1. §. si vir uxori, ff. de acq. vel am. poss. l. deniq; 19. ff. ex quib. caus. maior. l. qui heredi, 44. ff. de condit. & dem. l. in bello, 12. §. Facti, ff. de capt. & postlim. revers.

XLVII.

FIDEM sive bonam sive malam Facti esse, vel existis, quæ suprâ sunt proposita, liquidò videre est.

Thef. 30. & seqq. per l. bonafidei, 48. ff. de adquir. rer. dom.

XLVIII.

Ex quo principio facilè dirimitur *controversia illa de dolo, bonafidei contractibus vel causam præbente, vel postea irrepente.* Hoc enim modo non vitiatur; a) Illo ipso Iure nullus est. b)

a) l. ex

a) l. exempto, 11. §. si quis virginem, l. Iulianus, 13.
 §. per contrarium. §. si quis colludente, ff. de action.
 empr. b) l. & eleganter, 7. in pr. ff. de dol. mal. l. in
 causa, 13. §. 1. ff. de minorib.

XLIX.

Quare illo modo Iure nullus? nimirum quia *dolus pla-*
nè sit contrarius bonæ fidei, eiq; ex diametro repugnet.

l. si dolo, 5. C. de rescind. vendit. l. ea verò, 3. §. ult.
 ff. profoc.

L.

Quare hoc modo non vitatur? quia *contractus est Iu-*
ris, a) *dolus verò & mala fides Facti*. b)

a) l. si unus, 27. §. pactus, ff. de pact. b) l. bonæfi-
 dei, 48. §. in contrarium, verbis: ad Factum pertine-
 re, ut si quis bona aut mala fide possideat, ff. de adq.
 rer. dom.

L I.

Ut igitur eandem ob causam mala fides initio inter-
 pellat Usucapionem, postea non interpellat, cum sit Iu-
 ris, ita & de contractu statuendum.

D. §. in contrarium, & suprà the l. 34.

L II.

De ANIMO, sitne Iuris an Facti, incerti quidam cer-
 tant. Sed mihi sine dubio, non secus atq; fides, est Facti.

arg. d. l. bonæ fidei, §. in contrarium.

L III.

Rem corporaliter tenens, cum ei donatur, id utiq; ad-
 traditam possessionem sufficit, cuius PROBATIO in Fa-
 cto consistit.

Paulus lib. V. sentent. t. II. §. probatio. fac. l. quædam, 77 v. proponebatur, ff. de R. V.

LIV.

IN PACTO NUDO Factum tantummodo absq; Iure civili versari, vel ex oppositione Iuris & Facti, de qua supra, obscurum esse non potest.

Thef. §.

LV.

Quæ res, ut magis magisque perspicua & clara fiat, non erit ab hoc meo instituto alienum, proponere integrum. Pauli locum de duobus pactis inter se contrariis, qui nobilis & vulgò difficilis habetur..

I. si unus, 27. §. pactus, ff. de pact.

LVI.

Cajus, cum ei Sempronius deberet X. ex mutuo, pactus est cum Sempronio de non petendo. Postea inter eos convenit, ut contra Caius eadem X. petat. Quæritur, utrius pacti major sit potestas? Ait IC. posteriore pacto & infirmari prius, & per consequentiam confirmari obligationem, eodemque rem recidere, quasi actio prior rursus sit integra & efficax.

D. §. pactus, verbis; *Prius pactum per posterius elidetur.*

LVII.

Infirmatur autem ideo, quia pactum posterius deroget illi, quod præcesserat.

l. pacta conventa, 72. ff. de cont. empt. l. pacta novissima, 12. C. de pact. *Quod in aliis quoque, Iuris articulis observatur, ut in Legibus, l. leges, C. de LL. ut in constitutionibus Principum, l. ult. ff. de constit. princip. ut in tutelis, l. tutor datus, 8, §. fin. l. si hereditas, 10. §. I. ff. de*

ff. de testam. tut. *ut in testamentis*, §. posteriore, Instit.
Quib. mod. test. infirm. *ut in legatis & fideicommissis*,
l. si mihi & tibi, 12. §. in legatis, ff. de Legat 1. l. clari,
19. C. de fideicomm. *ut in conditionibus*, l. sub diversis,
§ 1. ff. de condit. & dem. *in procuratorib.* l. si quis, 3 1. §.
ult. ff. de procuratorib.

LVIII.

Ait Paulus : *non quidem ipso Iure* ; innuendo, pactum ;
prius tolli per posterius, non ipso Iure, sed ope replicatio-
nis : contra stipulationem priorem tolli posteriore, ipso
Iure.

LIX.

De pacto ratio est, *quia sit naturale sive Facti*, neq; quic-
quam contineat, nisi vinculum æquitatis, quod contrario
æquitatis vinculo facile dissolvitur.

Ita eleganter Papinianus, in l. Stichum, 9 §. §. natura-
lis, ff. de solutionib. *sanè quæ sunt Facti sive naturalia*,
cum vim suam non exerceant ipso Iure sive sua vi, opus
habent naturali Facto quodam.

LX.

Aliter comparatum est *in stipulatione*, quam Paulus
ait esse Iuris.

D. §. pactus ne peteret. verbis : *in stipulationibus Ius*
continetur. h. e. continetur obligatio, quæ Iuris est vin-
culum. Itaq; rectè IC. concludit : *stipulatio est Iuris*,
Ergo tollitur aliâ stipulatione ipso Iure.

LXI.

Cùm nudâ voluntate, sive, ut Imp. loquuntur, ex
sola animi destinatione heres fieri possit, ecquis ambigat
ADDITIONEM HEREDITATIS esse Facti?

C 3

item

§. item extraneus, Instit. de hered. qual. & diff. verbis;
aut etiam nuda voluntate suscipiende hereditatis heres fieri.
l. si avia, 6. C. de Iure deliber.

LXII.

Quod principium si quis tenacius animo infixum habuerit, facile elabetur tum ex aliis difficultatibus; tum ex illâ præcipuè, quæ circa hanc quæstionem oritur. : *An pater adiens hereditatem, quam filius institutus adire noluerat, substituto præferatur?*

V. g. Titius scripsit quendam filium suam. heredem, cui substituit vulgariter, ut si heres vel esse nollet, vel non posset, Caus heres esset. Iam finge: *Illum filium suam. velle adire hereditatem. Hic concurrent pater filium suam. & substitutus, de successione certaturi. Queritur, utri debeat?*

LXIII.

Aperti quidem Juris est, patrem & filium non esse alium & alium, sed pro eadem personâ haberi.

l. ult. C. de impub. & al. substit. l. cum scimus, 22. §. fin. C. de agric. & cens. §. quod si quis, Instit. de inuilib. sup.

LXIV.

Ita ut filius, repudiando sine patre minimè ei noccat:

l. is qui heredi, 13. §. fin. ff. de acquit. vel am. hered.

LXV.

Ideo, quòd spes primi gradus per eam repudiationem non extincta videri possit.

arg. l. quamcius, 3. & l. quamdiu, 69. ff. d. acq. vel om. hered. l. cum in testamento, 37. ff. de hered. instit. l. si mater, 33. ff. de vulg. & pupill. subst.

LXVI.

Quia tamen à verbis recedendum non sit, quamcum

12
cum manifestò apparet, illud sensisse testatorem.

l. non aliter, 69. ff. de legat. 3. fac. l. ille aut ille, 25. §.
l. ff. eod. l. in conditionibus, 19. ff. de conditionib.
& dem.

LXVII.

Nec patri aliquid acquiratur, nisi cum filiusfam. substitutum habens, adierit.

l. un. §. in novissimo. C. de cad. toll. fac. l. potuit, 5.
C. de iure delib.

LXVIII.

Ipsa autem aditio in merâ facultate consistat, quæ ita corpori inhaeret, ut etiam cum corpore extingatur.

l. precia rerum, 63. ff. ad L. Falcid. l. proinde, 22. §.
item cum, l. inde Neratius, seq. ff. ad L. Aquil.

LXIX.

Idcirco liquidò confirmare possumus, anteferri substitutum patri, ad quem ea, quæ facti sunt, non transeunt.

l. qui heredi, 44. ff. de condit. & dem. fac. l. statulibera, 6. §. fin. verb. factum habet, ff. de statu lib.

LXX.

Sanè ut factò vel nudâ voluntate filius poterat hereditatem acquirere, & patrem heredem facere: ita contrariâ destinatione, statim ab eadem repellitur, & substitutus admittitur.

§. item si extraneus, Instit. de hered. qual. & diff.

LXXI.

Quod diximus de filio, *idem militat in servo*, ut mirer, statuere quosdam, differentiam & dissimilitudinem hîc esse inter filiumfam. & servum.

l. cum

I. cum proponas, 3. C. de heredib. inst. ubi rescribit Imp. Alexander: *Potuit enim, quamvis iubente Domino, nolle adire.*

LXXII.

Quippe voluntatem servi necessariam esse, exinde liquet, quod metu verberum vel aliquo timore hereditatem adire coactus, dominum heredem non faciat.

I. qui in aliena, 6. §. fin. ff. de acquir. vel omitt. hered.

LXXIII.

Hoc tamen ita est temperandum, nisi institutio gratia & intuitu domini facta sit. Eo enim casu, si servus adire recuset, necesse erit omnimodo per competentem iudicem eum compelli adire hereditatem, & adeundo eam domino acquirere.

I. cum aliquis, 2 I. C. de Iure delib. l. I. §. pratermittere, ff. si quis omitt. caus. test.

LXXIV.

Nec quicquam ad rem pertinet, quod ait Iulianus, *hereditatis aditionem non esse in opera servili.*

I. aditio, 45. ff. de acq. vel om. heredit.

LXXV.

Id enim proprie dicitur de servo, cuius usumfructum habemus. Is quicquid acquirit, ex re fructuarii, & ex operis suis, id acquirit fructuario.

I. acquiritur, 10. §. de his, l. si is, 63. §. quod si servus, ff. de acquir. rer. dom. l. si servi, 2 I. & §. ll. seqq. ff. de usufr.

LXXVI.

Ex re: quia quod ex re mea, aut eius occasione ad me pervenit, meum est.

item

§, item ea quæ ex animalib. Instit. de rer. div.

LXXVII.

Ex operis: quia & operæ quodammodo ex re eius, cui quis servit, habentur.

Siceleganter ait Iulianus in l. qui bona, 23. ff. de adquir. rer. dom.

LXXVIII.

Quod verò extra eas causas consequitur, ad dominum proprietatis pertinet. V. g. *si servus heres institutus sit, legatumve quid ei aut donatum fuerit, non usufructuario, sed domino proprietatis acquiritur.*

d. §. non solum, v. de iis. Instit. per quas pers. cuiq; adquir. l. adquirantur, 10. §. de his, ff. de adq. rer. dom.

LXXIX.

Merito! Neq; enim vel hereditas, vel legatum, vel donum sunt in numero operarum, sed ex aliis causis, h. e. fortunâ potius & extrinsecus obveniunt.

l. si is qui, 63. §. quod si servus, ff. de adq. rer. dom.

LXXX.

Interdum tamen, puta si servus fructuarius heres sit institutus contemplatione fructuarii, vel fuerit ei legatum relictum eodem respectu, acquireretur fructuario & hereditas & legatum.

l. si servi, 21. & l. seq. ff. de usufr.

LXXXI.

Hactenus de filiofamilias & servo. Videamus & de aliis. Hos inter primò se obfert *Procurator*, qui nostro nomine nequit adire hereditatem.

l. per procuratorem, 90. ff. de adq. vel om. hered. ubi

D

Paulus

81
Paulus ait : *Per procuratorem hereditatem adquiri non posse.* Hæc est vetus lectio, in Pandectis Florentinis scriptum est, *per curatorem, non per procuratorem.* Verum ut in aliis locis, ita & illo mendum subesse suspicantur viri eruditissimi. Sed sive hoc, sive illo modo legatur, equidem nec per procuratorem hereditatem adquiri posse existimo, nec per curatorem.

LXXXII.

Certè ea solum, quæ negotium & administrandi officium continent, procuratori mandari posse videntur.

l. i. ff. d. procuratorib. verb. *aliena negotia iussu Domini administrat.*

LXXXIII.

Hereditatis autem aditio *nuda animi destinatione potest expediri*, nec ullum negotium continet, quod mandari possit.

l. si quis, 2 r. §. i. ff. de acquir. vel om. hered. l. si avia, 6. C. de iure delib.

LXXXIV.

Eadem est adoptionis instar *actus legitimus*, qui per alium fieri non potest.

l. nemo alieno, 123. ff. d. R. l. l. neq; absens, 24 cum l. seq. ff. de adopt.

LXXXV.

Quin & ea est natura hereditatis, ut in quo semel vel momento hæsit, vel tanquam transit, in eo relinquat directum lus, nec potest illa personæ defuncti adsumptio quasi brevi manu à procuratore in dominum transferri.

arg. l. gerit, 88. ff. de acquir. vel om. hered.

Deniq;

Deniq; non alius adire potest, quam cui hereditas est delata: at procuratori non defertur.

D. l. si quis, 21. §. sed ita, l. quamdiu, 69. v. ergo, ff. de adquir. vel om. hered.

LXXXVII.

Quid verò his ulterius immorari juvet? *simulac adseveraverit aliquis, hereditatem per procuratorem adquiri posse, idem adseverabit, nihil hac in re differre hereditatem à bonorum possessione, quæ per procuratorem acquiritur.*

l. si maritus, 5. C. mandat. l. si quis alicui, 48. ff. de adquir. vel om. hered. l. bona, 3. §. acquirere, ff. de bonor. possess.

LXXXVIII.

Differt autem perspicuè ab hereditate, quia hæc, ut dixi, fit ex actibus legitimis, inter quos bonorum possessio non commemoratur.

l. actus legitimi, 77. ff. de R. I. Illa est ex Iure civili, quod directum, strictum, asperum. Hæc ex Iure Prætorio, quod indulgens, benignum, mite, moderatum.

LXXXIX.

Procurator itidem Cæsaris nihil in hac re habebit præcipuum, cui singulari Iure concessum, quod eius iussu servus Cæsaris hereditatem opulentam adire possit.

l. 1. §. fin. ff. de offic. proc. Cæs. l. si quis mihi, 25. §. si fisci, ff. de adquir. vel om. hered.

XC.

Nisi enim sit opulenta, aliud probari convenit, quasi procurator Cæsaris non videatur habere mandatum ad-

71 eundi, nisi sub illa conditione, si hereditas sit solvendo,
a) licet alioqui nec expressè hereditas sub eâ conditione
adiri possit. b)

a) l. 2. ff. de offic. procurat. Cæs. b) l. eum qui duo-
bus, § 1. ff. de adquir. vel om. hered.

XC I.

Pupillo si deferatur hereditas, vel ex testamento vel
ab intestato (videlicet quando tanquam proximus agna-
tus defuncti vocatur ad successionem) eam sine tutoris au-
thoritate adire nequit, quamvis sit lucrosa & sine damno.

l. obligari, 9. §. hereditatem, ff. de auctorit. & conf.
tut. §. neq; tamen, Instit. eod. l. cum in unâ, 17. §. fin.
ff. de appellat.

XC II.

In promptu causâ est, tum quia pupillus ita obliga-
retur ex quasi-contractu tam legatariis, quàm creditori-
bus hereditariis: tum quia in heredibus multa sint metu-
enda, Vexatio, negotiorum multitudo, cumulus æris ali-
eni, offensæ, invidia,

§. heres quoq; , Instit. de oblig. quæ ex conf. nasc. l.
quia poterat, 4. in fin. ff. ad SC. Trebell. l. more, 8. ff.
de adq. vel omit. hered.

XC III.

Sola tamen tutoris auctoritas super aditione interpo-
sita, non sufficit. Utenim pupillo hereditas adquiratur,
ipsius actus & voluntas est necessâria.

l. potuit, §. C. de Iure delib. *Ratio est eadem, quæ in pro-
curatore, quia nemo hereditatem adquirere potest, nisi cui
delata est, l. si quis extraneus, 21. §. sed ita, ff. de adquir.
vel om. hered. Defertur autem hereditas pupillo, &
non tutori.*

Mixtu-

Mixtura ad hunc modum facta, pupillus, favorabiliter consequitur successionem, & quod Facto, hoc est, animi ipsius destinationi deest, suppletur approbatione & consensu tutoris.

1. pupillus, 9. ff. de adq. vel om. hered. Dico: favorabiliter, h. e. non summo Iure, sed benignitatis causâ, pro favore pupilli, ut hereditas acquiratur. Nam revera in pupillo non est destinatio animi certa. Neq; tamen, cum dico, cum posse hereditatem acquirere, fit contra præcepta Iuris, quæ desiderant destinationem animi, quia ut innui, quod iudicio pupilli deest, suppletur auctoritate tutoris.

XCV.

Exceptio est in pupillo infante, cuius nomine tutor ex constitutione Theodosii rectè delatâ adit hereditarem.

1. si infanti, 18. §. parente verò, C. de Iure deliber.

XCVI.

De adulto, in curatione constituto, idem dicendum, quod de pupillo, atq; ideo nihilo magis adiverit hereditatem sine curatore, quam pupillus sine tutore.

t. t. C. de restit. in integ.

XCVII.

Tantopere autem voluntas eius, cui hereditas obvenit, est necessaria, ut nec furioso ex constitutione novâ Iustiniani, per solum curatorem hereditas acquiratur.

1. ult. §. tali itaq; C. de curat. fur. vel prod. verbis: si quidem respuerit furiosus, & acquisitionem admiserit.

XCVIII.

Furioso, licet interdum comparetur is, cui lege bonis

interdicitur, a) in acquisitione tamen hereditatis ab eo differt. Nam furiosus tum demum curatori consensum præbet, cum cessat furore inquietari: *prodigus* semper auctore curatore potest adire, etiam si sanos mores nondum receperit. b)

a) l. his qui, 12. §. Divus, ff. de tutorib. & curatorib. l. 1. ff. de curatorib. furios. b) l. mutum, §. §. cum, ff. de acquir. vel om. hered.

IC.

Mutus sui Iuris adeundo hereditatem se obligat; alterius potestati subiectus, iussu domini pro herede gerendo, obligat dominum hereditati.

D. l. mutum, l. pater, 93. §. fin. ff. de acquir. vel om. hered. *Certum enim à mutuo omnia negotia geri posse, in quib. non est opus verbis expressis, aut aliâ solennitate, sed sufficit consensus & voluntas, l. ubi voce, 124. ff. de R. I.*

C.

Voluntas tamen illa & animi destinatio, ut ut ad acquisitionem heredis sufficere perhibeatur: necesse tamen est, ut aliquo modo sive Facto eam mutus declaret & explicet.

Vel scripturâ, si scientia literarum sit præditus, d. l. pater, §. 1. vel nutu & signis, d. §. 1. l. servo invito, 67. §. si pupillo, ff. ad SC. Terbell.

CI.

His ita cognitis non laborandum erit de hereditate nondum aditâ, sit ne in bonis, nec. ne? sanè cum ex aditione pendeat adquisitio, qui fieri potest, ut hereditas non adita in bonis sit?

l. proinde, 8. ff. de reb. cred. ibi: *Heredis ex die adita hereditatis videntur nummi fuisse.*

Progre-

Progrediendum nunc ad MIXTA, sive ea, quæ partim Iuris, partim Facti, veluti est MANUMISSIO, ea Iuris est, ratione libertatis; Facti respectu ipsius actus.

l. manumissiones, 4. ff. de I. & I.

CIII.

Religio verò mihi sit distinguere inter Manumissionem, quæ fit testamento, & eam, quæ fit inter vivos, ut illam dicam Iuris, hanc Facti. Etenim si manumissio extra testamentum Facti esset, quí extinguere posset servitutem, quæ Iuris?

l. libertas 4. §. servitus, ff. de stat. homin.

CIV.

Gemina ratio militat in EMANCIPATIONE, nam & illa Iuris, si intueamur Ius patrisfamilias; Facti, si actum.

Caus. lib. 1. Instit. t. Quib. mod. filii de pat.

CV.

Iuris esse, vel ex illo etiam evidenter apparet, quia tollat patriam potestatem, quæ Iuris civilis est.

l. Imperator, 18. ff. de stat. hom. §. Ius autem, Instit. de patr. pot.

CVI.

Eruditus quidam & clarus interpretatur, Emancipationem esse Iuris, si filiusfam. à Legibus & Iure ipso fiat sui Iuris. * Facti, si à patre.

* Nempe morte patris sive civili sive naturali, patriciatus dignitate &c. De quib. in Instit. t. Quib. mod. Ius pat. pot. solv.

Hunc

81

CVII.

Hunc ego contra perspicua Iuris principia non impigisse lubens fatebor; si unicus textus ex toto Iure civili mihi adferetur, in quo habeatur, filium ipso Iure sui Iuris factum emancipari.

Emancipationem enim tantum à patre fieri, & esse modum inter plures tollende patrie potestatis, docemur ab ipso Imperatore, §. præterea, Instit. Quib. mod. pat. pot. soly.

CVIII.

COGNATIONEM quoq; putat dividendam esse in naturalem, a) civilem, b) spiritualem. c) Primam vult esse Facti; reliquas Iuris.

a) quæ sit ex sanguine, b) quæ ex adoptione. c) quæ ex Baptismo.

CIX.

Mihi magis placet divisio Modestini, quæ his verbis proponitur: *Cognitionis substantia bifariam apud Romanos intelligitur. Nam quedam cognationes Iure civili, quedam naturali connectentur. nonnunquam utroq; Iure concurrente, & naturali & civili copulatur cognatio.*

l, non facile 4, §. 2. ff. de gradib. & adfin. & nom eor.

CX.

Civilis, quæ etiam legitima dicitur, sine Iure naturali consistit per adoptionem.

D. §. cognationis, ibi; *civilis autem per se. §. per adoptionem, Instit. de legit. agn. success.*

CXI.

Naturalis per se sine civili cognatione intelligitur, eaq; per foeminam descendit.

D. §. cognationis, v. & quidem,

Ica

CXII.

Ita vel naturaliter vel civiliter cognatio constituitur. *Utroq; iure consistit cognatio*, cum iustis nuptiis contractis copulatur, quæ propriè agnatio vocatur, & per mares contingit.

D. §. cognationis, v. utroq; §. sunt autem, Instit. de legit. agn. success. l. 2. §. 1. ff. de suis & legit. hered.

CXIII.

Quòd civilis sit Iuris, & vocabulum ipsum indicat, & Paulus innuit, dum scribit, *in adoptionem datum, huius, quibus agnascitur, & cognatum fieri: quibus verò non agnascitur, nec cognatum fieri.*

l. qui in adoptionem, 23. ff. de adoptionib.

CXIV.

Et si enim *adoptio imitatur naturam*, & à splendidissimo summiq; ingenii Papiniano *imago nature appellatur.*

l. filio, 23. ff. de lib. & posth. l. adoptio, 16. l. quæsitum, 34. ff. de adopt. §. minorem natu, Instit. cod.

CXV.

Eatenus tamen imitatur, quatenus per legem fieri potest, quæ lex non tribuit *ius sanguinis, quod est naturale*; sed solummodo *ius agnationis, quod est civile.*

D. l. quod in adoptionem, 23. v. adoptio enim, ff. de adopt.

CXVI.

Quando ergo dicit Paulus *eum, qui adoptatus est, huius, quibus agnascitur, cognatum quoq; fieri*: Et Ulpianus adstruit, *cognationem etiam facere adoptionem*, id non de naturali cognatione, sed civili tantum est intelligendum.

E

D. l. in

D. l. in adoptionem, l. 1. §. cognationem, 4. ff. Unde cognat.

CXVII.

De naturali res plana est. Videamus de *mixta*. Hanc Iuris esse aperte constat ex illo, quia ex doctrinâ Iustiniani *omnibus modis capitis diminutione plerumq. perimatur.*

§. sed agnationis, fin. Instit. de legit. agn. success.

CXVIII.

Dicit Imperator: *Plerumq.* quâ particulâ exceptio indicatur, puta, si quis detur à patre naturali adoptandus extraneo: Hoc enim casu hodiè non tollitur cognatio.

§. sed hodie, Instit. de Adopt. §. hoc solito, Instit. de hered. quæ ab intest. l. pen. C. de adoption.

CXIX.

Intuitu verò Iuris sanguinis, non malè mixta ea cognatio dicitur esse Facti, propterea quòd *Iura naturalia, nullo Iure civili dirimi possint.*

l. Iura sanguinis, 8. ff. de R. I.

CXX.

INSTITUTIO heredis, ut & SUBSTITUTIO, Iuris rectè dici potest, si consideretur hereditas.

Est enim hereditas nihil aliud, quàm successio in universum Ius, quod defunctus habuit, l. hereditas, 62. ff. de R. I.

CXXI.

Eandem tamen, si quis in Facto consistere statuerit, nihil absurditatis invehit.

arg. l. sed si plures, 10. §. 1. ff. de Uulg. & pupill. subst.

CXXII.

Vir quidam eruditionis excellentissimæ *Facti tantum*

tum esse putat, hac ratione, quia servi possint heredes institui.

pr. Instit. de hered. instit. l. 3. & passim, ff. eod. l. pen.
C. de necess. hered. instit.

CXXIII.

Meminisse verò debebat, servorum institutionem, ex personâ dominorum fundamentum capere:

l. non minus servos, 3 l. ff. de hered. instit. *Quod & in legato obtinet*, l. si mihi, 12. §. regula, ff. de Legat. 1. l. debitor, 82. §. servo, ff. de legat. 2. l. etsi maxime, 5. ff. de servit. leg.

CXXIV.

Sententiam suam insuper hoc stabilire annicitur, quia institutio non transmittatur, quod argumento sit, esse eam facti.

l. si fratris, 3. l. quoniam, 7. C. de iure deliber.

CXXV.

Id verò stabilem probationem non efficit, siquidem hereditas ipsa, licet iuris sit, non tamen, nisi adita, transmittitur.

l. 1. §. in novissimo, C. de cad. toll. quæ & mens est d.
l. 3. & 7.

CXXVI.

Quid igitur rei, quod non transmittatur? Ratio repertu est perdifficilis. Videtur tamen hæc esse, quia ante aditionem non sit quis perfectè heres, h. e. quia hereditatem, licet institutus, non adquisiverit. Quod cum ita sit, quâ potest ad alium transmittere, quod ipse non habet?

l. nemo plus iuris, 54. ff. de R. I.

CXXVII.

Si consideremus Dominium, per quod iure civili, h. e. iure

E 2

iure

41
Iure proprio civitatis nostræ res nanciscimur, nemo ambigere possit TESTAMENTUM esse Iuris.

l. 1. ff. de acquir. rer. dom. verb. *quarundam Iure civili, h. e. Iure proprio civitatis nostræ. §. singulorum, Infit, eod.*

CXXXVIII.

Cuius rei etiam sit hoc argumentum, quod *testamentum prius Iure perfectum, posteriore tollatur item Iure perfecto.*

l. 2. ff. de injust. rupt. irr.

CXXXIX.

Interpretamen ille, cuius error de Emancipatione supra detectus, audacter confirmat, testamentum esse Facti, suamq; sententiam probat ex quaestionibus Pauli & Papiniani.

l. quidam, 132. ff. de V. O. l. actus legitimi, 77. ff. de R. I.

CXXX.

Equidem haud inficier, etiam *testamentum esse Facti, si respiciatur testatoris voluntas*, ex qua ordinatio testamenti proficiscitur.

arg. l. bonæ fidei, 48. ff. de acquir. rer. dom.

CXXXI.

Ut verò adsentiar Interpreti, viro alioqui doctissimo, induci nullo modo possum, tum quia nihil tale Paulus & Papinianus docuerint, tum quia ratio de LEGATO, quod dicit esse Facti, sit invalida, cum sit potius Iuris.

arg. l. pen. iunctâ l. nam & cætera, 6. ff. de cap. min.

CXXXII.

Vix enim ullum legatum adeò est vile & exile, ut non pariat Dominium, quod Iuris esse quis ignorat?

§. hacte-

19
§. hactenus, pen. Insti. per quas person. cuiq; adq. l.
legatum ita, 80. ff. de Legat. 2.

CXXXIII.

*Meri tamen iuris legatum esse non temerè statuero, præ-
sertim cum Iustiniano sit donatio.*

§. 1. Insti. de legat. l. eas, 8. ff. de cap. min.

CXXXIV.

Quæ res ansam mihi præbet exponendi naturam *sti-
pulationis & legati conditionalis*. De stipulatione ita Paulus:
*si filiusfam. sub conditione stipulatus emancipatus fuerit, deinde
exstiterit conditio, patri actio competit.*

l. si filiusfam. 78. ff. de V. O.

CXXXV.

Diversimodè de Legato Pomponius. Ait enim *si fi-
liosfamilias legatum sub conditione relinquatur, & filius ante
conditionem emancipetur, legatum non patri, ut stipulatio, sed
ipsi filio adquiri.*

l. quæ legata, 18. ff. de R. I.

CXXXVI.

In ratione huius differentie maxima est difficultas,
quam alii aliam adferunt, sed ea videtur mihi verissima,
quod *stipulatio sit iuris, & ab initio vires habeat sive accipiat, &
proinde patri statim adquiratur, ut etiam ad heredem transeat.*

l. usufructus, 26. ff. de stip. servor. d. l. si filiusfam. 78.
ff. de V. O. §. ex conditionalis, Insti. eod.

CXXXVII.

Solet enim pater heredi comparari. *Quemadmo-
dum enim pater cum filio, ita heres cum mortuo eadem
censetur persona: licet in eo differant, quod res filij non*

E 5

quasi

91
quasi hereditas, sed quasi peculium patri deferantur, etiam castrenses, etiam intestati.

l. 2, ff. de castrensi pecul.

CXXXVIII.

Legatum autem condicionalē, quia non statim ab initio, sed vim & effectum post mortem demum accipit, conditione pendente nihil iuris neq; ad patrem, neq; ad heredem transfert; & proinde potius Facti est, quàm Iuris, atq; in singulis momentis consistit.

arg. l. bonæfidei, 48. ff. de acquir. rer. dom l. pen. ff. de divers. temporal. præscript.

CXXXIX.

Ad eò legatum contemplatione donationis etiam Facti est: à quâ tamen differt, quod invito quoq; illud acquiratur, & ignorantibus, & furiosis.

l. filiasfamilias, 16. §. 1, ff. Qui testam. fac. poss.

CXL.

Quocirca eleganter Papinianus: Si purè res relicta sit, & legatarius non repudiavit defuncti voluntatem, rectè à viâ dominium, quod hereditatis fuit, ad legatarium transit, nunquam Factum heredis.

l. legatum ita, 80. ff. de Legat. 2. fac. l. à Titio, 64. in fin. ff. de furt. l. servum, 44. §. 1, l. si fundum, 81. §. si Titius, ff. de Legat. 1.

CXLI.

Diversum receptum est in donatione. Invitus enim ut neq; donat, a) Ita nec ei donatur. b) Hinc Ulpianus: Non potest liberalitas nolenti acquiri. c)

a) l. donari, 29. ff. de donat. b) l. invito, 69. ff. de R. l.

l. nec

20.
l. nec emere, r6. C. de Iure delib, c) l. hoc Iure, 19.
§. non potest, ff. de donationib.

CXLII.

Ratio est, quia donatio non tantum dationem, sed etiam
acceptationem postulat: quæ acceptio cum sit Facti & natura-
lis: non nisi per volentem fieri potest.

l. concilio, 7. §. quæsitum, ff. de curat. fur. fac, l. 3. C.
de heredib, instir.

CXLIII.

DONATIONEM itaq; Facti esse, & ex illis patet, quæ
jam sunt proposita, & ex eo, quod ex liberalitate nascatur,
quæ certè liberalitas est naturalis.

l. sed & si lege, 25. §. consuluit, ff. de hered, petit.

CXLIV.

Quò pertinere videtur *vetus illa differentia, quæ in ces-
sione nominis sive actionis erat inter emptorem & donatorem.*
Actio cessã titulo venditionis, etiam ante litem contesta-
tam transferebatur ad heredes emptoris: Cessã titulo do-
nationis non item.

l. 2. C. de O, & A, l. illam subtilem, 33. C. de donat.

CXLV.

Cuius non alia videtur fuisse ratio, nisi quòd donatio
plus Facti contineat, & emptio plus Iuris.

arg. l. eas, 8. ff. de cap. min. l. donationes, 25. in fin. C.
de donat. inter vir. & uxor, l. si unus, 25. §. pactus,
ff. de pact.

CXLVI.

Ecquis autem nescit, ea quæ sunt Iuris facilius ad here-
dem transire, quàm quæ sunt Facti, quæ videlicet personalia,
& personæ coherere magis videntur.?

l. si

1. si statulibera, 6, §, fin. ff. de stat. lib.

CXLVII.

Porro hæc subtilitas Iuris & Facti, quam vis in plerisque Iuris articulis insignem habeat usum : in quibusdam tamen Iustiniano displicuit.

ut in d. l. illam subtilem, 33. C. de donat. d. l. donationes, 25. C. de donat. inter vir. l. veteris, 13. C. de contrah. vel com. stip.

CXLVIII.

Dixerit aliquis : Ergo donatio planè est Facti, neg. quicquam Iuris continet ? imò continet, licet plurimum Facti habeat. Nam & à Iustiniano ponitur eo loco, in quo ordine exponuntur modi civiles adquirendi dominii, a) & à Iavoleno inter res, quæ dominium transferunt, refertur.. b)

a) lib. 2. Instir. b) l. in omnibus, 55. ff. de O. & A.

CXLIX.

Dubietati verò nihil loci relinquatur tum, cum traditio inter venerit, a) licet hodie etiam ante traditionem perficiatur.. b)

a) l. quid, 33. §. ea lege, ff. de donat. l. cum res, 4. C. de contrah. empt. b) §. namq;, Instir. de actionib.

CL.

Quod clarius ut eluceat, audiamus Scævolum, qui re donata, sed mox, h. e. ante traditionem ab ipso donatore pignori data, postea tamè vacuè eius possessione traditâ donatario, donationem rectè factam & perfectam esse adserit, salvo tamen creditori Iure suo pignoris.

l. fin. §. Lucius Titius, ff. de Donationib.

CLI.

Verisimile videbatur, donationem esse imperfectam, cum

21
cum ad dominium requiratur traditio vacuæ possessionis,
quæ hic minimè facta, propter rem oppignoratam.

l. si me in vacuam, 34. ff. de acquir. vel am. poss.

CLII.

Sed imperfecta non est, siquidem pignus non impe-
dit, quo minus vacua possessio tradi possit, si videlicet pi-
gnoris possessio non fuerit translata in creditorem, quod
plerunq; fit in rebus soli. Quid ita? *quia pignus non consti-
tit in possessione, sed in iure.*

l. 3. §. fin. ff. Qui pot. in pign.

CLIII.

Traditio itaq; possessionis rectè hic facta dicerur.
per *inductionem*, quæ est modus transferendæ possessionis
in rebus Soli.

l. fistulas, 78. §. fundum, ff. de contrah. empt. l. fundi,
33. ff. de adq. vel am. poss. l. si rerum, §. ff. de vi &
viarm.

CLIV.

Subiunxit Scævola hæc verba: *Salvo tamen creditoris
Iure suo pignoris*. Scitè! quanquam enim alioqui rei alie-
næ pignus non fit, quam hic esse aliquis dixerit, quia do-
nator prius fundum donaverit, & postea pignori dederit.

l. 2. l. rem alienam, 41. ff. de pign. act. t. t. maximè ve-
rol. §. & l. 6. C. si res al. pign. dat. fit.

CLV.

Ambigui tamen Iuris non erit, pignus valere, si con-
templeris fundi donati dominium, quod ante traditio-
nem fuit adhuc donatoris.

l. qui saxum, 6. ff. de donationib. verb. *quia quodammo-
do traditione meus erit.*

F

Quid

CLVI.

Quid multis? omnes omninò scrupulos omnibus fa-
ciliè eximet illud Diocletiani & Maxim. rescriptum,
quo monemur, *rerum dominia traditionibus, & non nudis
conventionibus transferri.*

l. traditionibus, 20. C. de pact.

CLVII.

SERVITUTES, per excellentiam sic appellatae, licet
in mero Facto atq; usi consistere dicantur.

l. via, 17. ff. de servitutib.

CLVIII.

Adeò, ut si aliqua ex ijs legerur, ea, interveniente L.
Falcidia præstari nequeat, & necessaria sit aestimatio.

l. lege Falcidia, 7. ff. ad L. Falcid.

CLIX.

Ex illâ ratione, *quia earum usus sit ita connexus, ut qui
eum partiatur, naturam eius penitus corrumpat.*

D. l. via, l. pro parte, 11. ff. de servit. l. si fundum, 3. l.
fin. ff. de servit. leg.

CLX.

Attamen Pomponium de fructuario dixisse scribit
Ulpianus, *actionem confessoriam ei non dari.*

l. 2. §. fin. ff. si serv. vindic.

CLXI.

Quid ita? certè non aliâ de causâ, quàm quod in eâ
quærat de *Iure*, & ea actio nulli alii competat, quàm
Domino fundi.

D. l. 2. §. hæc autem in rem actio. & §. fin. verbis: ali-
bi enim de *Iure*, &c.

Eudem

CLXII.

Eundem verò interdicto de itinere uti posse, idem Ulpianus ex eisdem Pomponij sententia confirmat.

D. l. 2. §. fin.

CLXIII.

In interdicto enim illo queritur de *Facto*, an quis hoc anno usus sit vel modico tempore, h. e. non minus quam XXX. diebus.

D. §. fin. verbis: *alibi de Facto, ut in hoc interdicto queritur.* l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itin. actuq; priv.

CLXIV.

USUSFRUCTUS Paulo IC. est Ius alienis rebus utendi fruendi salva rerum substantia, a) & eundem in Iure consistere docet Iustinianus. b)

a) l. 1. ff. de usufr. b) §. incorporales, Instit. de reb. corp. & incorp.

CLXV.

Indè etiam in multis casibus dicitur pars domini.

l. 4. ff. de usufr. l. cum filius, 76, §. dominus, ff. de legat. 2.

CLXVI.

Sed quid Ulpianus? *usumfructum consistere innuit ex Facto aliquo eius, qui fruatur & utitur.*

l. un. ff. Quando dies usufr. leg. ced.

CLXVII.

Iuris ergo & Facti erit ususfructus, quod patet ex integro illo textu, cuius præcipua capita, & ad hoc meum institutum pertinentia proponam. Ait Ulpianus: *Legati usufr. diem cedere semel, aliter atq; si cui in dies, vel in menses, vel in annos singulos quid legetur.*

F 2

D. I.

55
D. l. un. l. si in singulos. 4. ff. de ann. leg. l. i. C. quando dies legat. ced. ubi aiunt Imp. Non semel diem eius legari cedere, sed per singulos annos, initio cuiusq. anni. Ita in aliis cedit singulis mensibus, singulis diebus.

CLXVIII.

De usufructu dubitari poterat, quia in Facto sive perceptione consistat, & tum demum fit, cum quis frui potest, quod fit saepe & quot annis; Unde videbatur diem eius non semel, sed saepe pro multitudine perceptionum cedere debere.

Sane quae in Facto consistunt, ea in momentis sunt posita, & si Factum iteratur, ipsa quoque, saepius esse necesse est, l. i. §. interdum, v. Celsus & Iulianus, ff. de usufr. accresc.

CLXIX.

Verum hoc nihil obstante dicit IC. *Usufructus diem semel cedere*: eo ipso indicans, usumfructum non planè esse Facti, sed quoad perceptionem sive fruitionem, à quâ us ipsum fit distinguendum.

l. si usufructus fundi, 66. in fin. ff. de iure dot.

CLXX.

Quamobrem autem aliter obtineat in legato in dies, vel in menses, vel in annos singulos, res plana est; tum quia prorsus in Facto illud consistat; tum quia fit multiplex & non unum.

l. pen. ff. de cap. min. l. cum in annos, 11. ff. de ann. leg. l. cum in annos, 10. cum 2. LL. seqq. ff. quando dies legat. ced.

CLXXI.

Adjungit tamen Ulpianus fieri posse, ut usufr. saepe cedat, puta si in annos, vel menses, vel dies singulos legetur.

D. l.

D. l. un. v. unde quaeritur, ff. Quando dies ususfr.
leg. ced. 23

CLXXII.

Probè! plura enim censentur legata, & singulis annis
& mensibus alius ususfr. atq; ita probavit Marcellus etiam
in eo, cui alternis diebus usufructus legatus erat.

D. l. un. v. & puto, v. & ita. *Commemoratio enim tem-
porum repetitionis potestatem habet, l. 2. §. si non, ff.
quib. mod. ususfr. am. Ad eò rectè ususfr. sic potest legari,
ut pote dominio similis, uti & in diem constitui, l. usufruc-
tus, 4. cum l. seq. ff. de usufr. l. & puto, 16. ff. fam.
ercisc.*

CLXXIII.

Differunt itaq; annum legatum, & in menses, & in
dies à legato usufructus in eo, quoties dies cedit, de quo
modo dictum; & in illo, quando cedat, de quo hoc tenen-
dum, quod ususfr. cedat aditâ tandem hereditate, annui
& cæterorum legatum ante aditionem, & ipso tempore
mortis.

D. l. un. §. dies, ff. Quando dies ususfr. leg. ced. l. nec
semel, 12. §. item Celsus, ff. Quando dies legat. ced.

CLXXIV.

In usufructu quare id receptum sit, eleganti Ulpianus
ostendit ratione, & ex ipsâ ususfr. naturâ desumptâ, quæ asti-
matur ab eo ex fruitione sive perceptione, quæ Facti est.

D. §. dies, verb. *Tunc enim constituitur ususfr. cum quis
suum frui potest.*

CLXXV.

Quam quis non vehementer probet? quid verius dici
queat, quam tum demum esse usufr. cum & perceptio
esse potest, sine quâ est inutilis?

55
Sanè ususfructus non censetur esse in rerum natura, antequam frui, & fructus ipsos percipere quis possit. At fructio ante aditionem nulla est, eò quod tum de-
mum possessio est traditio legati, ex qua pendet fructus, fiat. Quod si ususfr. verè non est ante aditionem, Ergo nec dies eius antè cedere potest.

CLXXVI.

Alibi tamen aliam idem adfert rationem, à Iure cessionis petitam, qua demonstrat, usumfr. ad heredem non transferri, & idcirco frustra esse, si antè quis diem eius cedere dixerit.

l. nam cum, 3. ff. Quando dies legat. ced.

CLXXVII.

Quod melius intelligetur, si meminerimus cessionis dici legatorum finem præcipuum esse *transmissionem ad heredem*, a) quoniam verò ad heredem ususfructus non transmittitur, b) frustra diceretur cedere diem.

a) l. un. §. in novissimo, C. de cad. toll. b) §. finitur, Instit. de usufr.

CLXXVIII.

Annui legati diem à morte cedere dixi, licet me non lateat, illud aequè non transferri ad heredem. a) Discrimen eliciendum esse autumo *ex ipsa mente testatoris, quæ ea fuisse præsumitur, ut annus, vel mensis, vel dies numeretur à die obitus sui*, quam præsumptionem nemo temerè induxerit in ususfructu legato.

a) l. in singulos, 2. ff. de ann. leg. b) nisi fortè *et is legatus sit vel in annos singulos, ut in d. l. un. v. unde quæri, ff. Quando dies ususfr. leg. ced.*

CLXXIX.

Pergit Ulpianus, aitq; ob eam causam (quod videlicet

cer usufr. legari dies non cedit ante aditionem hereditatis) & si seruo hereditario usufr. legetur, Iulianum scripsisse, quamvis cetera legata hereditati adquirantur: in usufr. tamen personam domini expectari, quæ uti & frui possit.

D. l. un. §. dies, v. hac ratione, ff. Quando dies leg. usufr. ced.

CLXXX.

Quæ Iuliani sententia eâ nititur ratione, quod hereditati non adquirantur illa, in quibus vera persona requiritur, ut est usufructus, qui debetur personæ,

init. t. Instit. de usufr. l. usufructus, 26. ff. de stipul. fervor.

CLXXXI.

Perceptio sanè, quam Facti esse multoties declaravi, personam desiderat, non fictam, qualis hereditas, quæ defunctum representat, cum *fictiones locum habeant in ijs, quæ sunt Iuris, & non in ijs, quæ sunt Facti.*

arg. l. quod dicitur, 130. ff. de V. O.

CLXXXII.

Prætermittenda hîc est minimè celebris illa dissensio, quæ censetur esse inter Ulpianum & Celsum. Illa enim, quam graviter exercuit ingenia veterum & recentiorum Interpp. tam feliciter ex hoc principio dirimetur.

l. i. §. deniq; ff. de usufr. ad cresc. l. & Proculo, 20. ff. de legat. I.

CLXXXIII.

Species Facti est: *Testator seruo communi fundi usufr. legavit, alter ex Dominis repudiat legatum, queritur, an eius portio alteri dominorum ad crescat?* Ulpianus affirmat.

D. l. i. §. deniq;.

Con-

CLXXXIV.

Contrà Celsus, & Proculo placuisse, & à patre sic accepisse ait, *quod seruo communi legatum sit, si alter dominorum ommitteret, alteri non adcrecere.*

D. l. & Proculo, 20. ff. de Legat. 1.

CLXXXV.

Videri poterant hac esse contraria, sed non sunt. Loquitur enim Ulpianus de usufructu: Celsus de proprietate.

Melius enim & rectius hac distinctione res illa componetur, ac si cum alijs faceretur, nihil me habere, quomodo Celsus partes defendam, nisi in eo quoq, ipsum cum patre & Proculianis dissensisse à Sabinianis.

CLXXXVI.

In usufructu seruo legato ideo locum habet Ius ad erescendi, quod usufructus sit Ius planè personale, unde potius servi persona inspicitur, quàm domini.

l. 3. §. ult. ff. Quid. mod. usufr. am. l. ult. C. de usufr.

CLXXXVII.

Aliud receptum est in proprietate sive dominio, quod reale potius est planè Iuris est, neq, momento in seruo consistit: Cum usufructus habeat aliquid Facti propter perceptionem sive fruitionem.

l. placet, 79. ff. de adq. vel om. hered. l. un. ff. Quando dies usufr. leg. ced.

CLXXXVIII.

Mixtum esse usumfructum, etiam, ex illo deprehendi potest, quòd fructuarius rectè eum alij vendat & donet.

l. arboribus, 12. §. usufructuarius, l. cui usufructus, 67. ff. de usufr.

Quam-

Quamvis inter emptionem & donationem hæc sit differentia, quod fructuarius uti videatur emptore non-utente: contra si donatarius non utatur, nec fructuarius videatur uti.

l. non utitur, 38. v. planè; l. quod si, 40. ff. de usufr.

CXC.

Cuius differentia hanc rationem adfert Caius, *quia is, qui precio fruitur, non minus habere intelligatur, quam qui principali re utatur-fruatur.*

l. quia qui, 39. ff. eod. h. e. *quia in emptione fructuarius aliquid recipit loco rei, ita ut re ipsa fruatur; in donatione nihil recipit.*

CXCI.

Idem tamen usumfructum nullo modo cedere potest extraneo.

§. finitur, Instit. eod. h. e. *Ius ipsum usumfructus in alium transferre neq. vendendo, neq. donando, neq. alia via potest. Et si transferat, nihil agitur, ut loquitur Imp. in d. §.*

CXCI.

Aliàs enim id sequi necesse sit, contra certas & manifestas leges Ius personæ ad alium posse transferri.

l. sicut, 3. §. fin. ff. Quib. mod. usufr. am.

CXCI.

Exinde liquet, posse fructuarium perceptionem fructuum vendere, donare, quæ res Facti est: at usumfructum, h. e. Ius ipsum in extraneum non posse transferri, a) licet in Dominum possit. b)

a) D. §. finitur, l. si usufructus, 66. ff. de Iure dot.

G.

Reddo

25
Redderet enim rem deteriore, dum fieret usufructus
diuturnior. b) Est enim regula Iuris antiqui, omnes licen-
tiam habere his, quæ pro se introducta sunt, renunciare, l.
si quis, 29, C. de pact. l. si iudex, 41. ff. de minorib.

CXCIV.

Propositionibus hisce de usufructu non adeo fortasse
infructuosis, adijciam quasdam de *submissioibus fetuum*,
quem insignem locum accuratè tractant Ulpianus &
Pomponius.

l. arboribus, 12. §. fin. l. vetus, 68. §. fin. l. vel inutili-
um, 69. cum l. seq. ff. de usufr.

CXCV.

Submittere (inquit Ulpianus) *Facti est*, h. e. nihil aliud
est, quam dispertire & divisionem quandam facere capi-
tum gregis, ut intelligatur, quæ capita sint proprietarii,
quæ fructuarii.

l. quid ergo, 70. §. fin. ff. de usufr.

CXCVI.

Videbatur potius esse Iuris, quandoquidem per sub-
missionem Dominium submissorum proprietario adqui-
ritur..

d. l. quid ergo. 1. §. interim,

CXCVII.

Ceterum rectè constat esse Facti, quoniam submit-
tere idem est, ac factum illud præstare toties, quoties gregis,
vel armenti, vel equitii, h. e. universitatis usufructus le-
gatus est, puta substituere, sufficere, supplere.

D. l. quid ergo, §. sed quod dicitur.

CXCVIII.

Neq; refert, quod inde sequatur *dominium, quod est
Iuris,*

26

Iuris, cum & traditione dominium oriatur,

l. traditionibus, 20. C. de pact. l. consilio, 7. §. fin. ff. de curatorib. fur.

CXCIX.

Affinitas quædam cum usufructu est **DOTI**, quam contemplatione domini, quod marito acquiritur, si iuris quis esse dixerit, meo iudicio non peccabit.

Instit. Quib. alien. lic. vel non, verb. *quamvis ipse sit*, l. cum prædium, 23. §. idem respondit, 4. ff. ad Municip. l. doce, 9. C. de R. V. ubi dicitur *maritum res dotales vindicare, non uxorem. Quis verò dubitet, quin rei vindicatio competat Domino*. l. in rem, 23. ff. de R. V.

CC.

Contemplatione autem fructus, ex re dotali profecta, omnino Facti erit.

arg. l. un. ff. quando dies usufr. leg. ced. l. si usufructus, 66. ff. de iure dot.

CCI.

Digrediar ad **USUM**, qui similis usufructui, quòd is quoq; sit servitus personæ, iisdemq; modis & constituitur & finiatur.

l. 1. ff. de servit. l. omnium, 3. §. fin. ff. de usufr.

CCII.

Sed differt ab eodem cum in aliis, tum in hoc, quòd fructuarius omnem rei utilitatem percipiat: a) Usarius non omnem, sed exiguam, sive tantulam, quæ ipsi sit factis ad usum vitæ quotidianum: b) Ille perceptionem fructuum ad alium transferre potest: c) hic non item. d)

a) l. Mævius, 66. §. pen. ff. de Legat. 2. b) §. minus, Instit. de usu & hab. c) l. arboribus, 12. §. 2. l. cui usufr.

G 2

fructus,

05
fructus, 67. ff. de usufr. d) l. sed neq; 2. l. inq; eo, 11.
ff. de usu & habit,

CCIII.

Ista verò differentia toleranda non est, quam adfert
magni nominis interpres, suarq; Gallia ornamentum pla-
nè singulare, qui vult, *usum magis esse Iuris, quam Facti*; &
usum fructum magis esse Facti, quam Iuris.

tractat. §. ad African.

CCIV.

Operæ-precium erit, examinare hîc integrum Afri-
cani locum, ut & pateat dictæ differentia absurditas, &
alia, quæ commentus est interpres, removeantur. Ait
Africanus: *Filios familias, vel servo, adium usu legato; & utile
legatum esse existimo, & eodem modo persequutionem eius com-
petituram, quod competert, si fructus quoq; legatus esset. Itaq;
non minus absente, quam presente filio, servove; pater, domi-
nusve in his adibus habitabit.*

l. 17. ff. de usu & habit,

CCV.

Cui possibile fuit vel summo digito Iuris civilis vo-
lumina tangere, illi obscurum esse non potest, *usum esse
Facti, & aliquid personale*, quod ipsum impedimento futu-
rum videbatur, quamobrem ad patrem aut Dominum
non transiret.

argl. qui heredi, 44. ff. de condit. & dem, l. quod dici-
tur, 130. ff. de V. O.

CCVI.

Nihilominus Africanus ait, eiusmodi legatum esse
utile, usumq; patri aut domino adquiri, vel quia in usu ali-
qua contineatur utilitas ad patrem & dominum redun-
dans,

27
dans, vel quia usus non est ita angustus & personalis, quin liceat saltem conjunctissimas personas recipere.

l. 2. §. 1. cum 2. LL. seqq. ff. de usu & hab.

CCVII.

Addit: *absentiam filij vel servi non impedire, quo minus pater dominusve utatur*, quod fit propter summam conjunctionem inter patrem & filium, & jus acquisitionis, cuius hodie tanta est potentia, ut nec mors filij vel servi extinguat legatum, patre dominove etiamnum superstitite.

l. ult. C. de usufr.

CCVIII.

Atq; hætenus de responso ipso Africani, & rationibus, quibus suffulcitur. Inspiciamus quæ attulit magnus interpres. Opinatur ille rationem dubitandi in d. l. 17. hanc esse, *quod usus sit Ius merum*: at ego potius dixerim esse Factum.

arg. l. usus, 19. ff. de usu & hab. ubi usus dicitur individuus, non aliam ob causam, quam quod in Facto mero consistat.

CCIX.

Quippe si Ius esset usus, nulla emergeret dubitatio, quandoquidem *Iura omnia statim adquiruntur patri, & multo magis Domino; Facta non omnimodo.*

l. placet, 79. ff. de adq. vel om. hered. §. sed cum Factum, Instit. de inutilib. stip.

CCX.

Filium familias nullius Iuris capacem esse existimat. Male! cum enim sit liber homo, quidni Iuris sit capax?

l. si longius, 18. §. 1. l. tam ex contractibus, § 7. ff. de

53
iudic. l. 3. §. fin. ff. de pecul. l. filiusfam. 39. ff. de O.
& A. ubi ait Caius, *filium suum ex omnibus causis tan-*
quam patrem familias obligari.

CCXI.

Ex istâ Iuris incapacitate, quam comminiscitur, effi-
ci putat, ut dubitetur, an filiusfamilias rectè sibi stipuletur,
Habere licere? cum ea stipulatio Ius in se contineat.

I. stipulatio ista, 38. §. hi qui, ff. de V. O.

CCXII.

Id verò ab Ulpiani mente alienum, qui *de seruo qua-*
sitionem motam ait, an rectè stipuletur, *non de filiofamilias.*

D. §. hi qui, verb. *sed si seruus fuerit stipulans, &c.*

CCXIII.

Eadem de causâ non fuisse quaesitum scribit de usufru-
ctu, an filiofamilias legari possit, *quia sit Ius*. Imò cum
sit Ius, econtrario quaesitum non fuisse rectè statuero.

D. l. filiofamilias, 17. ff. de usu & habit. verb. compe-
teret, si fructus quoq; legatus esset.

CCXIV.

Vetus est proverbium, quo *vara vibiam sequi perbi-*
betur, quod accidisse quoq; summo interpreti censueris.
Ille humani aliquid passus ubi scripserat, usumfructum
esse Facti, usum Iuris; exinde concludit, *illum eâ de causâ*
esse dividuum, hunc individuum.

Id verò *apertissimis repugnare Iuris principis* facilè patet
ex illis, quæ de usu & usufructu hæctenus memorata
sunt.

CCXV.

Hæc & de responso Africani, & de interpretatione
incomparabilis Iurisconsulti, ex quibus manifestè elucet,
usum-

24
usum fructum revera Iuris esse, & usum Facti; quem tamen & Iuris aliquid habere illud arguit, quod *capitis minutione* perimatur.

l. 3, in fin. ff. de usufr.

CCXVI.

Proximum est, ut dispiciatur de *HABITATIONE*, quæ *facultas gratis per se habitandi in alieno, ad certum tempus, & plerumq; quamdiu habitator vivet.*

l. si habitatio, 10. §. utrum, ff. de usu & habit.

CCXVII.

De qua olim dubitatum fuit, an ad *usum*, an ad *usum-fructum* esset referenda, ut & de *Emphyteusi*, quæ à quibusdam *locatio*, à quibusdam *venditio* existimabatur.

l. cum antiquitas, 13. C. de usufr. §. adeo, Instit. de Locat. & conduct.

CCXVIII.

Et usui quidem adeò propinqua erat habitatio, ut & eius nomine contineri putaretur usus, a) & effectu idem, penè esse usus & habitatio dicerentur. b)

a) l. si. Titio, 33. ff. de usufr. b) l. si habitatio, 10. ff. de usu & habitat.

CCXIX.

Rectius autem *Habitatio* tertium tandem Ius, distinctum ab usufructu & usu haberi capit.

§. Sed si cui, Instit. de usu & habit. d. l. cum antiquitas, 13. C. de usufr.

CCXX.

Communia inter eam & Usus sunt, quod tùm is, cui *usus ædium*, tùm is, cui habitatio concessa est, & per se habitare

45
bitare debent, non per alium: a) quod ius suum nec ad heredem transmittere, nec alij cedere possunt: b) quod personas, quas uni licet recipere, easdem etiam alteri liceat. c)

a) l. ceterum, 4. l. sed neq; 8. ff. de usu & habit. b) l. si habitatio, 10. d. t. c) l. 2. & al. LL. ff. d. t.

CCXXI.

Differunt tamen, quòd usus, ceu usufructus, quinque modis finiatur, nimirum morte, capitis deminutione, non-utendo, consolidatione & rei interitu. a) Habitatio tribus; non capitis deminutione, neq; non-utendo. b)

a) pr. Instit. de usu & hab. & hinc est, quod in ff. est communis t. Quib. mod. usus vel usufr. am. b) l. habitatio, 10. ff. de usu & habit.

CCXXII.

Habitatio enim est facti, & naturaliter consideratur: quæ verò sunt facti, illis duobus modis non tolluntur.

D. l. 10. l. pen. ff. de cap. min. l. i. 2. §. ff. de oper. servor.

CCXXIII.

Porrò evenit interdum, ut in habitatione paulò plus sit iuris, quam in usu. Is enim qui habitationem habet, eam locare alij potest, a) qui usum, non potest. b)

a) §. sed si cui, Instit. de usu & habit. l. cum antiquitas, 13. C. de usufr. b) l. inq; eo, 11. ff. de usu & habit.

CCXXIV.

Vice-versâ usus nonnunquam plus continet, quam habitatio: nam hæc tantum ius habitandi; usus & habitandi ius, & alimenta necessaria continet.

l. plenum, 12. §. 1. ff. d. t. l. legatis, 6. ff. de alim. vel cibarij. legat.

CON-

CONDITIO reddendarum rationum cum partim in dando, partim in faciendo sit posita, alia erit Iuris, alia Facti.

l. cum servus, § 2. ff. de condit. & demonstrat. ubi de hac condicione ait Callistratus: *Nos neq; conditionem meram putamus esse, quæ in datione existit: neq; meram condicionem, quæ in facto fit: sed eam conditionem, quæ ex mixtura quadam consistit.*

CCXXVI.

STIPULATIONEM Iuris esse, præter ea, de quibus supra multis explicatum, etiam clarè pater ex verbis Modestini, ita inquentis: *Ea, quæ civiliter acquiruntur, per eos, qui in potestate nostra sunt, adquirimus, veluti stipulationem.*

l. ea quæ civiliter, § 3. ff. de acquir. rer. dom.

CCXXVII.

Civilem esse dicit, intuitu videlicet finis sive effectus, h. e. obligationis & actionis, quæ ex stipulatu nascitur.

pr. Instit. de O. & A. l. obligationum, 3. ff. de O. & A.

l. si unus, 27. §. pactus, ff. de pact.

CCXXVIII.

Ad actum sanè si respiciamus, h. e. ad interrogationem & responsum, haud dubiè stipulatio Facti & naturalis erit existimanda, ut etiam alii contractus.

l. consilio, 7. §. quæsitum, ff. de curator. fur.

CCXXIX.

SOLUTIO alia est civilis, alia naturalis. Civilis est Iuris, sive Iure contingit, & propriè ac specialiter liberatio nuncupatur.

H

I. libe-

1 liberationis, 47. ff. de v. §. l. solutionis verbum, § 4.
l. prout, 80. ff. de solutionib.

CCXXX.

Naturalis est Facti, de qua sic Marcianus: Soluta pecuniam intelligemus utiq; naturaliter, si numerata sit creditori.

l. solutam, 49. ff. de solut. fac. l. pen. ff. eod. tit.

CCXXXI.

Minimè verò hîc adsentior viro cuidam docto, qui solutionem quidem Iuris & Facti esse non negat, sed opinatur, *omnem liberationem non esse solutionem*, quamvis omnis solutio sit liberatio.

per. l. sub condicione, 16. l. solutione, 23. l. si creditor, 26. ff. de solut.

CCXXXII.

Habent enim se invicem hæc duo, non tanquam genus & species, sed tanquam causâ & effectus, & propterea si qua liberatio est, solutio est; si qua solutio, liberatio.

D. l. liberationis, 47. ff. de v. §. l. hoc iure, 86. ff. de solutionib.

CCXXXIII.

An Possessio sit Facti, an Iuris, an deniq; Iuris & Facti, valde controversum est apud interpretes. Interdum enim negatur esse Iuris, & dicitur esse Facti.

l. i. §. furiosus, 3. verb. eam enim rem Facti, non Iuris esse, l. deniq; 19. ff. ex quib. caus. maior.

CCXXXIV.

Contrâ dicitur plurimum ex *iure* mutuari, & non tantum esse *corporis*, sed etiam Iuris.

l. possessio, 49. in pr. & §. i. ff. de acquir. velam. poss.

Pleriq;

Pleriq; & rectè nisi fallor existimant, *possessionem obtinere mixtam naturam*, & in se consideratam pro usu & rerum insistentiâ, dici Facti; Iuris verò, quo ad effectum, & virtutem possessioni tributam.

arg. l. nemo, 10. C. de acquir. vel retin. posses.

CCXXXVI.

Atq; his in effectu consentire videntur, qui docent, *possessionem esse Iuris, ratione dominii, quod parit*, & quando pro possessione conservanda Ius nobis est quæsitum: *esse Facti, ratione comprehensionis*, & quo ad actum ipsum corporalem insistenti;

Quæ doctrina utiq; verissima confirmatur passim t. t. de acquir. poss.

CCXXXVII.

Nam quod alii distinguunt inter *naturalem & civilem possessionem*, & illam dicunt Facti, hanc Iuris & Facti, illud recipiendum non est; cum naturalis quoq; possessio non tantum Facti, sed & Iuris sit. Ecce! *Fructuarius possidet naturaliter propter usum fructum, non dominii, sed usus fructus Iure, & Ius utendi fruendi potius, quam fundum.*

l. acquiruntur, 10. §. fin. ff. de acquir. rer. dom. l. 1. §. unde est quæsitum, ff. Quod legator.

CCXXXVIII.

Qui, si naturali possessione dejectus sit, datur ei interdictum *Unde vi.*

l. 3. §. pen. ff. de vi & vi arm.

CCXXXIX.

Creditor item corporale pignus possidet naturaliter. Iure pignoris, a) quia à debitore possessio dimissa, & incum translata est. b)

H 2

a) l. in

20
a) l. in hac, 3. §. fin. ff. ad exhib. b) l. cum & fortis, 35.
§. pignus, ff. de pign. act.

CCXL.

Ita tamen est translata, ut per eum debitor possideat,
& usucapiat, quamdiu vivit, nec sibi suoq; nomine credi-
tor, nisi post mortem debitoris.

l. pignori, 13. ff. de usucap. l. cum notissima, 7. §. sed
cum illud, C. de præscript. 30. vel. 40. annor.

CCXLI.

Est ergo *naturalis quoq; possessio Iuris*, quamvis proprie
Facti sit. *Civilis & vera possessio est partim Facti, partim Iu-
ris*. Hæc multos habet effectus Iuris, illa non item. Et
hinc est, quod illa in servum cadat, hæc non cadat.

l. stipulatio ista, 38. hi qui, cum §. seq. ff. de V. O.

CCXLII.

Magna verò huius rei est utilitas. Nam quod posses-
sio sit Facti, ex eo sequitur, *pupillum etiam sine tutore posse
incipere possidere, si modo eius ætatis sit, ut intellectum capiat.*

l. 1. §. furiosus & pupillus, v. o filius, l. quamvis, 32. §.
fin. v. pupillus, ff. de adq. vel am. poss.

CCXLIII.

Est enim naturalis possessio nuda tantum rei detenta-
tio, neq; requirit auctoritatem tutoris, quæ est Iuris.

D. v. o filius, §. 1. Instit. de tutel.

CCXLIV.

Non tamen ut pupillus possessionem acquirit nudè
rem adprehendendo, ita & nudè eam abijciendo vel dis-
cedendo possessionem alienare potest.

l. pupillus, 11. ff. de adquir. vel amit. poss.

Esti

Et si enim *possessio naturalis est Facti*: tamen & *animum* requirit, tam in *amittendo*, quam in *adquirendo*, qui in pupillo ut-ut sit, est tamen infirmus,

l. quemadmodum, 8. ff. d. t. §. pen. Instit. de obligat. quæ ex del. l. pupillum, 111. ff. de R. I.

CCXLVI.

Quid? quod modò ostensum, naturalem possessionem non tantum esse Facti, sed etiam Ius aliquod continere. Verissimum autem est, pupillum nihil Iuris sine tutore posse alienare.

§. nunc admonendi, Instit. quib. mod. al. lic. vel non, l. pupillo, 1 §. ff. de solutionib.

CCXLVII.

Ex eodem sequitur, *captum ab hoste possessionem rerum suarum amittere, sed Iura earum retinere*.

l. cum heredes, 23. §. in his, ff. de adq. vel am. poss.

CCXLVIII.

Ecquid enim possit possidere, cum ipse ab alio possideatur.

l. homo liber, § 4. ff. de acquir. rer. dom. l. ait Prætor, 23. ff. ex quib. caus. maior, l. quæ in servitute, 118. ff. de R. I.

CCXLIX.

Quæ ratio stricto Iure convenit & dominio & possessioni, ut scilicet is, qui est in alieno dominio, neq; dominium neq; possessionem retinere possit. Singularem autem Iure receptum est, ut dominium non amittatur captivitate.

H 3

D. I.

18
D. I. cum heredes, §. in his, verb. in retinendo Iuraverum suarum singulare Ius est.

CCL.

Ratio differentiae est facilis, quia *lex, aut interpretatio & ars Iuris facere potest, ut captus ab hoste Iura non videatur amittere, sed retinere: at in possessione, quia ea est Facti & naturalis, atq; corporalem comprehensionem postulat, non potest lex vel ars & fictio Iuris facere, ut ea non interrumpatur, vel non amittatur.*

l. si is qui pro emptore, 1 §. ff. de usucapionib.

CCLI.

Deniq; ex eodem sequitur, *possessionem non adquiri ignorantibus, nisi ex causa peculiari, cum Ius adquiratur ignorantibus & dormienti, imò in vitro.*

l. etiam, 32. ff. de adq. rer. dom. l. 1. §. item adquirimus, l. quod servus, 24. l. peregrinè, 44. §. quæsitum, ff. de adq. vel am. poss. l. nunquam, 31. §. si servus, l. iusto, 44. §. fin. ff. de usucap. l. qui à servo, 16. ff. de O. & A.

CCLII.

Addidi: *Nisi ex causa peculiari: Toto enim caelo illos Errare puto, qui volunt, etiam extra rem peculiarem possessionem per servum quæri ignorantibus, quia Ulpianus scripserit, servum Domino acquirere possessionem ignorantibus, nec adjecerit, in re peculiari.*

l. si me, 34. §. servus quoq; ff. de adq. vel am. posses.

CCLIII.

Quasi verò non sæpe quid in uno loco proferatur simpliciter, quod tamen aliunde distinctionem recipiat!

Vid. l.

32

Vid. l. si seruo, 28. ff. de usucap. ubi simpliciter furiosus
& infans usucapere per servum dicuntur, quod utiq; in-
telligendum in re peculiari.

CCLIV.

Producunt quoq; auctoritatem Pauli, ac si tradat Do-
minum ignorantem per servum possidere, imò usucape-
re, sive peculiari, sive domini nomine rem teneat.

l. nunquam, 31. ff. cod. t.

CCLV.

Ea verò mens Pauli non est. Quærit enim principali-
ter, an Dominus, qui per servum possidere & usucapere ceperat,
postea desinat possidere & usucapere propter servi furorem super-
venientem? Quod negat. Et rectè! Furor enim est Facti, &
proinde non interruptit Usucapionem, quæ est Iuris.

l. bonæ fidei, 48. §. 1. ff. d. t.

CCLVI.

Nituntur insuper verbis Iavoleni, qui adserat, *servum*
Domino ignorantem acquirere possessionem justam, non verò in-
justam. Quis enim non videt, verba Iavoleni de causâ pe-
culiari esse intelligenda?

l. quod servus, 24. ff. de acquir. vel amittend. poss.

CCLVII.

Ergo igitur ita concludendum erit: *Quod quis per se*
non acquirit ignorans, id neq; per servum ignorans acquirit:
Possessionem verò per se non acquirit ignorans, Ergo
neq; per servum sic adquiret.

Est enim *possessio Facti & animi*, & omnimodo scien-
tiam requirit, l. 1. §. 3. & l. 3. §. 3. ff. d. t.

Exce-

55
CCLVIII.

Exceptio est duplex, una in *re peculiari*, de quâ modo dictum, cuius hæc est ratio, quia domino, cum semel consenserit, grave & molestum sit futurum, si cogeretur ad singulare momentum noviter consentire, & singulas species aut causas peculii sive rerum peculiarium inquirere.

l. peregrè, 44. §. quæsitum, ff. d. t.

CCLIX.

Est & hæc ratio, quod *peculio acquirens servus videatur sibi acquirere, & non Domino*. Est enim servi quasi pusillum patrimonium: & proinde servi voluntas & animus præcipue spectatur.

l. 2. §. si servus, cum §§. seqq. ff. pro empt.

CCLX.

Alterâ exceptio est in *Procuratore*, per quem ignorantique quoque acquiritur possessio.

§. ex his. Instit. per quas pers. cuique; adq. l. sine in vacuum, 34. ff. de adq. vel am. possess.

CCLXI.

Quamvis autem, quoad possessionem similitudo sit inter procuratorem & filium familias & servum, cum acquirunt ignorantique: *dissimilitudo tamen est inter eos, quoad usucapionem*. Quæcunque enim Procurator, eadem & Dominus, licet ignorans, possidet, sed non usucapit, nisi sciens.

l. possessio, 49. §. ult. ff. de adq. vel am. poss.

CCLXII.

Verum quæ filius familias, quæ servus possidet peculiariter, ea Dominus non tantum possidet, sed etiam usucapit ignorans. l. i. §.

l. i. §. item adquirimus, ff. d. t. l. Labeo, §. l. nunquam,
3 i. §. si servus, ff. de usucap.

33

CCLXIII.

Diversitatis ratio inter procuratorem & inter filium familias & servum; item inter possessionem & usucapionem, hæc est, *quia possessio sit & Iuris, & Facti: Sed usucapio meri Iuris.* Hæc per liberam personam non acquiritur.: Illa ut adquiratur, partim utilitatis causa, partim etiam Iuris prudentia receptum est.

D. §. ex his, Instit. per quas pers. cuiq; adq. l. solum, 1 i. §. per liberam, ff. de pign. act. l. i. C. de adq. vel ret. poss.

CCLXIV.

Utilitatis causa certa est & manifesta, quia procuratorum usus cum sit planè necessarius, valde esset incommodum, si procuratorib. permitteretur emere, mutuum petere, aliq; negotia obire, & tamen nihil possent accipere aut Domino adquirere.

l. i. ff. & C. de procurat.

CCLXV.

Iuris ratio est obscurior. videtur autem hæc esse, *quia possessio sit partim Facti, & naturale quid habeat.* Iam verò regula & Iurisprudencia suadet, *ut in naturalibus homo homini prosit,* ut solvendo unus pro altero eum liberet, etiam invitum & ignorantem.

l. solvendo, 39. ff. de negot. gest. s. servus eâ lege, 7. in fin. ff. de serv. export.

CCLXVI.

In civilibus, sive ijs, *quæ planè sunt Iuris,* non ita temerè conceditur, *ut homo liber alienis se rebus immisceat.*

I.

I. culpa,

33
l. culpa, 36. ff. de R. I.

CCLXVII.

Hic peropportune refelli posse existimo, illorum sententiam, qui contendunt, *possessionem esse usum quendam rei*. Id enim est prater mentem Iaboleni, qui in ea significatione possessionis verbum nunquam accepit. quæstio est, 115. ff. de V. S.

CCLXVIII.

Ufus enim rei neq; genus, neq; forma, neq; finis, sed *effectus est possessioni cum Dominio & plerisq; aliis causis communis*.

l. qui scit, 25. §. fructus, 45. ff. de usur. l. si in lege, 203. ff. de v. S.

CCLXIX.

Deinde eiusdem rei possessores eodem possessionis genere simul & semel in solidum esse nequeunt: a) Ufus antem eiusdem rei ex eadem causâ simul plurium in solidum esse potest. b)

a) l. possideri, 3. §. ex contrario, ff. de adq. velam. poss. b) l. si ut certo, 5. §. fin. ff. commod.

CCLXX.

Possessionem item retinemus per quemcunq; qui nostro nomine sit in possessione, vel rem corporaliter teneat, veluti per procuratorem, hospitem, amicum, colonum, inquilinum, commodatarium, depositarium, conductorem &c. a) At usus omnimodò transfertur. b)

a) l. generaliter, 8. l. si quis rem, 20. l. si id quod, 25. §. 1. l. si aliquam, 28. l. qui universas, 30. §. quod per colonum, & §. si ego, cum duab. LL. seqq. l. res pignoris 34. l. si de eo, 40. in pr. & §. 1. ff. de acquir. vel am.

poss.

34
poss. l. rei commodatæ, §. & l. seq. ff. commod. b) l.
1. l. 3. §. fin. l. seq. l. 5. §. fin. l. cum qui rem, 10. l. ad
eos, 19. ff. commod.

CCLXXI.

Tandem ambiguitas & perplexitas existeret, si possessionem diceremus esse rei usum, quem pro servitute, seu iure utendi re aliena, salva eius substantia, Iurisconsulti usurpant. a) Inde manifestum est, *laboleno nunquam venisse in mentem, ut possessionem appellaret usum.* b)

r. r. Instit. de usu & hab. b) l. quaestio est, 115. ff. de V. S.

CCLXXII.

His ita propositis, tractandum erit de eo, **QUARE QUID SIT IURIS ET FACTI**, & unde cognosci possit, quæ quaestio huius argumenti est summa & gravissima.

CCLXXIII.

Nonnulli dicunt, illud esse *Iuris*, quod à *Lege* & *Iure* sit introductum; *Facti*, quod ab homine & natura.

CCLXXIV.

Alii mentem converunt ad differentiam animi & corporis, existimantes ea esse *Iuris*, quæ animo; *Facti*, quæ corpore explicari soleant.

CCLXXV.

Sunt qui causam elicere conantur ex materia & forma actus, ut si hic in sua forma consideretur, sit *Iuris*; si in materia, sit *Facti*.

CCLXXVI.

Existisse quoque nonneminem scio, qui considerarit, an aliquid ad predicamentum *Iuris* referretur, an ad predicamentum *Facti*.

FE

CCLXXVII.

Quin & alius fuit, qui putavit, *ea Iuris esse, quæ nominibus; ea verò Facti, quæ verbis efferuntur.*

CCLXXVIII.

Omnes istas opiniones refellerem, nisi vererer, ne in volumen Disputatio exresceret. Quod tamen me facturum polliceor, si quis ex illis, qui conclusiones meas oppugnaverit, retinendas eas censuerit.

CCLXXIX.

Palmam hac in re præ reliquis omnibus deferendam, reor *Huberto Gifanio*, Academiae huius olim Antecessori, qui lumine mentis acutissimo perspexit, *Iuris dici alia à Iure, quod in se contineant; alia Facti, quæ nullum Ius contineant.*

Solent enim hæc duo, *Ius & Factum*, inter se opponi, ut supra Thef. 5. & 21.

CCLXXX.

Quam causam esse verissimam nemo negaverit, qui ea, de quibus hactenus actum, fidelius & penitus rimatus fuerit. Ecce enim! *U S U C A P I O* Iuris dicitur. Quare? quia *Ius* & quiddam civile in se continet, puta *dominium*, quod à *possessione, quæ est Facti*, distinguitur.

l. bonæ fidei, 48. §. 1. ff. de acquir. rer. dom. l. si prædium, 16. C. de præd. & al. reb. min.

CCLXXXI.

Sic stipulatio *HABERE LICERE* dicitur esse Iuris, quia *Habere* propriè *Ius domini* denotat, nec pertinet ad *nudam detentionem*.

l. stipulatio ista, 38. §. hi qui, ff. de V. O. l. possessio, 49. §. 1. ff. de adq. velam. poss.

IIIa

535
 Illa item verba: **ARBITRATU LUCII TITII FIERI**: Ius significant, & in servum non cadunt, quia eiusmodi *Iuris statuendi decernendiq; ille sit incapax.*

l. illa verba, 68. ff. de v. S. l. quod atinet, 2. ff. de R. I.

CCLXXXIII.

Nec quenquam moveat, quod supra dixi, hæc idem valere, **ESSE IURIS, & IUS CONTINERE**. Nam hoc in loco paulo utro aliter..

Subtilissimè enim hic ea sunt distinguenda, ut causa eruat, *cur aliquid sit Iuris, nempe quia Ius in eo lateat.*

CCLXXXIV.

Hac de causâ sive notâ eorum, quæ sunt & dicuntur *Iuris*. Pergam ad ea, quæ perhibentur *Facti*, inter quæ primo loco recensui **OPERAS**. Hæ nihil Iuris continent, sed in *Facto* mero consistunt, neq; in rerum naturâ sunt, antequam præstentur..

l. i. ff. de oper. servor.

CCLXXXV.

ANNUM LEGATUM est *Facti*. Quæ causa? ea petenda *ex tempore, quod est Facti, & nomen omnis Iuris expres.* Itaq; in illo tot sunt legata, quot anni, eiusq; dies non semel cedit ut aliorum legatorum, sed sæpe, h. e. quotannis.

arg. l. obligationum, 44. §. i. v. placet, ff. de O. & A.

CCLXXXVI.

FIDES sive ea *bona* sit, sive *mala*, est *Facti*, quemadmodum & **ANIMUS**. *Quid enim in his nominibus, quæ mere naturalia, Iuris contineri dixeris? nullum in his dominium, nulla obligatio.*

l. bonæfidei, 42. §. 1. ff. de acquir. rer. dom.

CCLXXXVII.

PROBATIO *traditæ possessionis* in Facto consistit, quia ad eam sufficiat corporalis & nuda detentatio, quæ à Iure tamen procul spernitur.

Paul. 5. senten. t. II. §. 2. l. 1. §. furiosus, v. Ofilius, ff. de adq. vel am. poss.

CCLXXXVIII.

IN PACTIS NUDIS Factum versari ex Paulo didicimus. Nihil enim illis inest, nisi sola conventio, ex qua non sine auxilio Prætoris servantur; Ita tamen, ut semper intra Facti cancellos relinquuntur, nec ex Iure momentum aliquod habeant.

l. si unus, 27. §. pactus, ff. de pact.

CCLXXXIX.

ADITIO hereditatis Facti est & merè naturalis, cum solâ animi destinatione sive nudâ voluntate suscipienda hereditatis, fieri quis heres possit, quæ animi destinatio, quæ voluntas remota est ab omni Iure.

l. si avia, 6. C. de Iure delib. l. debitor, 49. in pr. ff. ad Sc. Trebell.

CCXC.

Deveniendum nunc ad Mixta, illa nempe, quæ partim Iuris, partim Facti, uti sunt MANUMISSIO & EMANCIPATIO. *Causa, cur Iuris sit manumissio, deducenda est ex libertate.* a) *Cur emancipatio, ex patriâ potestate, quam tollit.* b) *Cur utraq; sit Facti, ex actu.* c)

a) Maxime verò ea, quæ Iuris Quiritium dicitur & tantum in cives Romanos cadit. b) §. Ius enim, Instit. de pat. pot. c) qui separandus à Iure, quod per dationem libertatis & per exitum de patriâ potestate adipiscimur.

AGNA-

AGNATIO, hoc est, *cognatio, quæ Iure naturali & civili consistit, & iustis nuptiis contractis copulatur*, est Iuris & Facti. *Iuris*, ea de causâ, quod deminutione capitis perimatur. *a) Facti*, ob Ius sanguinis, quod nullo Iure civili dirimi potest. *b)*

a) §. sed agnationis, Instit. de legit. agn. tut. b) l. Iura sanguinis, §. ff. de R. I.

CCXCII.

INSTITUTIO heredis, SUBSTITUTIO, totum item TESTAMENTUM est Iuris, nam continetur in eo *hereditas & dominium*, quod ad nos pervenit: *a) est & Facti, consideratione voluntatis eius*, qui heredes sive primis sive secundis tabulis instituit, quæ voluntas intra Facti terminos coercetur. *b)*

a) §. singulorum, Instit. de usu & hab. b) arg. l. 3. C. de heredib, instit. l. si pater, 12. §. 1. ff. de pact. dot.

CCXCIII.

Sic LEGATUM & DONATIO sunt Iuris & Facti. Iuris, *quia transferatur dominium & per hanc*, *a) & per illud. b) Facti, quia & hæc & illud ex liberalitate est naturalis, & in mero Facto consistit. c)*

a) l. in omnibus, 55. ff. de O. & A. b) l. legatum ita, 80. ff. de Legat. 2. c) l. sed & si lege, 25. §. consuluit, ff. de hered. petit.

CCXCIV.

SERVITUDES reales Facti esse apprimè constat ex eo, *quod meri usus terminis includantur: a) Iuris tamen dici potest servitus, contemplatione actionis confessoria, in quâ de Iure quæritur.*

a) l. viæ

DE
a) l. viæ, 17. ff. de servit. b) l. 2. §. fin. ff. si servit.
vindic.

CCXCV.

USUS FRUCTUS dicitur in Iure consistere. Quid nisi
Cum in multis casibus appelletur pars domini, quod planè Iuris. a) Idem tamen & in Facto consistit, ratione perceptionis fructuum, quæ perceptio omnis Iuris expers. b)

a) §. incorporale, Instit. de reb. corp. & incorp. b)
l. un. ff. Quando dies ususfr. leg.

CCXCVI.

USUM esse Facti exinde patet, quod prorsus in momentis consistat, & ita sit individuum, ut pars eius legari non possit. Quem tamen quid Iuris continere certum est, quia perimatur capitis diminutione, quæ Iuris, qua in re differt ab Habitatione.

Vid. supra Thef. 222.

CCXCVII.

CONDITIO reddendarum rationum & Iuris est & Facti. Iuris si respicias ad dationem, ex qua existit; Facti, si ad traditionem voluminum, quæ in solo actu versatur.

l. si statulibera, 6. §. fin. ff. de stat. l. cum servus, 82. ff. de condit. & demonstr.

CCXCVIII.

CONTRACTUS, ut stipulatio, emptio, locatio, sunt Iuris, intuitu obligationis, quam in se continent, quæ Iuris. a) intuitu actus, quo celebrantur, sunt Facti. b) Propterea si ex solo isto tractatu ac Facti celebratione assumentur, non consideratâ obligatione, quam pariunt, possunt dici tantum esse Facti, veluti ita quoque Facti dicuntur. Quia verò nullus contractus est absq; obligatione, dicuntur quoque Iuris.

a) l. si

a) l. si unus, 27. §. pactus, ff. de pact. b) l. consilio, 7.
§. quæsitum, ff. de curat. fur.

37

CCXCIX.

SOLUTIO est Iuris, quando refertur ad *substantiam* ipsius obligationis, quam tollit: a) Facti, quando refertur ad numerationem ipsam sive operationem, quæ fit naturaliter. b)

a) l. solutionis verbum, §. 4. ff. de solut. b) l. solutam, 49. ff. eod.

CCC.

POSSESSIO est Iuris & Facti. Iuris, *ratione effectus & virtutis ei attributæ*, quæ est, ut pariat & conseruet dominium: Facti, *ratione apprehensionis & actus ipsius corporaliter insistenti.*

Vid. supra Thef. 235. & seq.

CCCI.

Tandem exponendum erit de PROPRIETATE IURIS & FACTI, & EFFECTIBUS inde resultantibus, ex quibus non solum Iuris & Facti NATURA magisq; intelligitur, sed insignis insuper huius argumenti utilitas, quæ *Horatio.*

Iusti prope mater & equi.

CCCII.

Proprietas maximè in hoc versatur, quod ea, quæ Iuris, sint civilia: quæ Facti, naturalia.

arg. l. si unus, §. pactus, ff. de pact.

CCCIII.

Exinde pulcherrimi atq; utilissimi proveniunt effectus, quorum summus hic mihi esse videtur, *Quod ea, quæ Iuris sunt, per acquisitionem transcant ad patrem, ad Dominum, ad*

K

here-

78 heredem: a) Ea verò quæ Facti, non tranſeant, ſed in ipſa primi acquirētis perſonâ hæreant, & cum ea perimantur. b)

a) pr. Inſtit. per quas perſon. nob. oblig. acquir. pr. & §. 1. Inſt. per quas perſon. cuiq; adq. l. 1. ff. ſi à parente quis manumiff. ſit. b) l. ſi uſufr. 14. §. ſi ita. ff. Quando dies legat. ced. l. qui hered. 44. ff. de condit. & demonſt. l. 1. §. Scævola ait, ff. ſi is, qui teſtam l. quod dicitur, 130. ff. de V. O. l. ſi ſtatulibera, 6. §. ult. ff. de ſtat. lib.

CCCIV.

Exempli cauſâ ; Si ſtipuler : *Mibi aut Titio dabû ſcertum eſt, valere ſtipulationem, de me quidem, quod unusquisq; ſibi rectè ſtipuletur.*

l. ſtipulatio iſta, 38. §. alteri, ff. de V. O.

CCCV.

Quin & ſi adjectio Titij eſſet inutilis, ea tamen potius præ ſupervacuâ habenda eſſet, quam ut irritam redderet utilem mihi factam ſtipulationem.

arg. l. 1. §. ſed & ſi mihi, ff. d. t.

CCCVI.

Ea verò inutilis non eſt. Neq; enim alteri Facta videri poſſit, cum non obligationem ita ſtipulemur Titio, ſed tantum ſolutionem in eum conferamus.

§. ſi quis alii, v. planè, Inſtit. de inutilib. ſtip. l. cum quis, 55. ff. de V. O.

CCCVII.

Ius igitur alii ſtipulari non Poſſumus, Factum poſſumus; ſolutio autem conſiſtit in Facto.

l. conſilio, 7. §. quæſitum, ff. de curat. fur.

Probè

Probè tamen observandum, *ex hac stipulatione soli Titio, non etiam successorib. eius rectè solvi.*

D. l. cum quis, 55, ff. de V. O. l. si stipulatus sum, 81, ff. de solut.

CCCIX.

Solutio enim (ut dixi!) est Facti, & proinde personalis, atq; ideò non transit ad alium, neq; ad heredem, neq; patrem &c.

§. Sed cum factum, Instit. de stip. serv. l. qui heredi, 44, ff. de condit. & demonst. l. privilegia, 196, ff. de R. l.

CCCX.

Atq; huc non in scitè quis retulerit regulam Q. Mutij; qua docemur: *Nilil aliud in heredem posse transfundi, quam id quod hereditatis sit: Illa verò, quæ meri Facti sunt, hereditatis esse ineptè dicuntur.*

l. 1. §. Scævola, ff. si quis testam, lib.

CCCXI.

Ita si servus stipuletur, ut *sibi ire, agere liceat*, ipse tantum prohiberi non debet, non etiam Dominus.

§. Sed cum factum, Instit. de stip. serv.

CCCXII.

Harer enim Factum illud *in personâ stipulantis, h. e.* servi, qui & ipse naturalium, sive eorum, quæ sunt Facti, est capax.

l. quod attinet, 32, ff. de R. l.

CCCXIII.

Nequaquam tamen *de omni Facto illud intelligendum, sed de illo,*

K 2

de illo, quod nullo iure est imbutum; nam si quid Iuris continet, servus stipulando nihil agit.

l. stipulatio ista, 38. §. hi qui, ff. de V. O.

CCCXIV.

Pari modo, qui servo heredi instituto dare iussus est, ipsi servo, non Domino dare debet.

l. qui heredi, 44. ff. de condic. & dem. ubi luculentam IC. Paulus addit rationem, qua vix ulla in hoc argumento celebrior.

CCCXV.

Cæterum ab hoc primo effectu non abhorreere videntur diversæ leges, quæ versantur circa acquisitionem & amissionem possessionis & dominii. Hoc animo solo amitti non potest; illa potest. Contra hoc animo solo potest adquiri; illa non.

l. si quis vi, 17. §. differentia, l. quod meo, seq. §. furioso, ff. de adquir. vel am. poss.

CCCXVI.

Quod discrimen in hereditate eximiè cernitur. Hac enim aditâ, statim dominium in heredem, etiam absque ullâ corporum apprehensione transit;

l. si ager, 50. §. sed heres, ff. de R. V. l. 1. §. & generaliter, ff. si quis testam, lib. 1. Facta, 63. in pr. ff. ad Sc. Trebell.

CCCXVII.

Possessio verò non aliter, quam si res hereditaria naturaliter apprehensa fuerint.

l. cum heredes, 23. l. qui universas, 30. §. quod per colonum, ff. de adquir. vel am. poss. l. ult. C. de Edict. D. Hadr. toll.

Quod

CCCXVIII.

Quod & de *re legata* receptum est, ut nempe dominium rei legata ipso iure post aditionem & agnitionem, transeat ad legatarium; *a*) possessio verò non transeat sine naturali comprehensione. *b*)

- a*) l. à Titio, 64. ff. de furt. l. legatum, 80. ff. de legat.
 2. Vid. suprà Thef. 141. *b*) l. I. §. quod ait Prator voluntate eius, 11. ff. quod legator.

CCCXIX.

Enimverò dominium in iure consistit: *Omnia* autem *Iura* in heredum personam continuari censentur, cum & hereditas ipsa sit iuris successio, non corporum.

- l. omnis hereditas, 138. l. omnia ferè iura, 193. ff. de R. I. l. hereditas, 50. ff. de hered. pet.

CCCXX.

At possessio est Facti & animi, neq; iura permittunt, ut in hereditatem cadat.

- D. l. cum heredes, 23. ff. de adq. vel am. poss. l. I. §. Scævola, ff. si quis test. lib.

CCCXXI.

Nec est, ut quenquam perturbet, quod apud Paulum *defuncti possessio dicitur ad heredem quasi iuncta descendere*.

- l. cum miles, 30. ff. ex quib. caus. maior. 25. an.

CCCXXII.

Probè enim & rationabiliter egregius quidam nostri ævi IC. docet, scripisse ibi Tribonianum *possessionem pro usucapione*, eumq; respexisse ad constitutionem Iustiniani.

- l. un. C. de transform. usucap.

39

CCCXIII.

Possessionis ergo nomine non actus ipse possidendi significatur, qui in omni Usucapione requiritur, a) id est, possessio illa, quæ est Facti: Sed *possessio longi temporis*. b)

a) l. sine possessione, 25. ff. de usucap. b) h. e. *Im ipsum decennalis aut vicennalis possessionis, quod nomen saltem hodie non minus Iuris nomen est, quam fuit olim semperq; erit Usucapionis, quæ hodie in longi temporis possessionem à Iustiniano transformata fuit.*

CCCXIV.

Præterea novum non est, ut eorum, quorum alterum sine altero esse non potest, alterius nomen adsumat. V. g. *servitutes*, quia sine prædiis esse non possunt, etiam *prædia nominantur*.

l. quid aliud, 86. ff. de v. S.

CCCXV.

Sic quia imperium mixtum sine Iurisdictione, contraq; Iurisdictione sine imperio mixto esse non potest: altera appellatio nonnunquam alterius vice fungitur: & hoc sensu bonor. possessio, iudicis dandi licentia, decreta Magistratuum, quæ ex Iurisdictione proficiunt, interdum imperio vindicantur.

l. 1. l. 3. ff. de Iurisd. l. cum Prætor, 12. §. 1. ff. de iud. l. quod iussit, 14. ff. de re iud.

CCCXVI.

Sic etiam Usucapio, quia sine possessione non procedit, possessionis nomine indigetatur. a) Quo sensu Papinianus ait, *possessionem*, h. e. usucapionem, sine possessione non consistere. b)

a) D. l. cum miles, 30. ff. ex quib. caus. maior. l. qui pignoris, 36. ff. de adq. vel am. poss. b) l. deniq; 19. ff. ex quib. caus. maior.

Usuca-

Usucapio igitur, quoniam Iuris est, etiam citra corporis apprehensionem in heredis personâ continuatur, sive ante aditam hereditatem, sive postea: a) *Possessio, quia Facti, non aq̄e.* b)

a) l. nunquam, 3 r. §. vacuum, l. captam, 40. l. iusto, 44. §. nondum, ff. de usucap. l. qui, cum pro herede, 6. §. ult. ff. pro empt. b) l. cum heredes, 23. ff. de acquir. vel am. poss.

CCCXXVIII.

Excipiunt nonnulli *suos heredes, & ab extraneis* in hac Quæstione separant. Illi verò audiendi non sunt. Etenim in suis heredibus admittitur quidem est continuatio Domini: a) *possessio* non est. b)

a) §. sui autem, Instit. de heredit. quæ ab intest. def. l. 3. C. de iure delib. l. in suis, 1 r. ff. de lib. & posth. b) *Neg, enim valet conclusio à dominio ad possessionem.* Fingitur filius esse Dominus vivo patre, Ergo & possessor. Non rectè! Dominium enim est Iuris: possessio Facti. *Filius autem in his, quæ sunt Iuris, locum habet, non in iis, quæ sunt Facti.* l. si is qui pro emptore, 1 §. ff. de usucap. vid. supra Thef. 182.

CCCXXIX.

Alij effectus hinc & inde ex his ipsis conclusionibus peti possunt, quo lectorem remitto.

— *Si quis tamen has quoq; si quis Captus amore leget.*

F I N I S.

07

COROLLARIA.

I.

Doctissimi quidam Interpp. existimaverunt in l. 2. C. de luit. pign. deesse negationem, & pro, *durare*, legendum esse, *non durare*, quam sententiam prolixè quoq; tuetur *Donellus*. Sed magis adsentendum *Accursio*, alijsq; Interpp. tum veteribus, tum novis, & inter eos Doctore nostro Dn. *Scipioni Gentili*, qui vulgatam scripturam retinent.

II.

Barnab. Brissonius lib. VI. de form. & sol. pop. Rom. verbis, *Stipulationem Utifrui licere, & stipulationem usufructus eandem esse existimat*. Non rectè.

III.

Si duobus fundus in Emphyteusim diversis temporibus sit concessus, eum putant viri quidam docti præferri debere, cui priori iuse est concessum. Ego verò puto eum præferendum esse, qui prior in possessionem est inductus, per illa, quæ tradit Doctor noster, Dn. *Cunr. Rittershusius* in Partitionib. Feudalib. p. I. c. 9. q. 14.

IV.

L. *Barbarius Philippus*, 3. ff. de off. Præt. valdè torfit ingenia Vet. & Recent. Interpp. Quid verò difficultatis superfit, si dicatur, *Barbarium istum Prætorum quidem non fuisse, Præturam tamen gessisse, & eius actarata habenda*?

V.

Cujacius in l. in illa stipulatione, 8. ff. de V. O. vult, pro his

his verbis: *Et licet ad conditionem*: legendum esse, *Et licet* ante diem conditio, cui & *Balduin.* in lib. de condicionib. adfentitur. Sed hæc emendatio non toleranda.

41

Vl.

Idem tamen meritò reprehendit *Rogarium* vet. Interp. qui in l. si fundū, 3. ff. de servit. leg. ista verba: *Si postea Titius omisisset*, sic interpretatur, *post mortem testatoris, ante aditam hereditatem.*

Vll.

In causis criminalib. quibus contra absentes agi & iudicari potest, *non admittendum Procuratorem sive ad accusandum, sive ad defendendum*, Iure meritoq; contendunt duo pragmatici insignes, *Iul. Clarus* lib. 5. sent. & *Ferdin. Vasq.* in lib. Quæst. illust.

Vlll.

Objicere *avisuq; Duareno* possumus, dum scribit, §. Sed cum Factum, Instit. de stipul. servor. abrogatum esse per l. veteris, 13. C. de contr. vel com. stip.

Ix.

Fuit ingens olim dissensio inter graviss. viros, *an partus ancille in fructu haberetur.* Tandem illa opinio fuit approbata, quod non sit, quam iidem probat, & contra aliorum objecta tuetur *Ioh. Corar.* lib. 5. Miscell. c. 8.

X.

Distinctionem bonorum uxoris in *dotalia, parapherna & recepticia*, præter cæteros etiam probat *Mynsing.* cent. 3. observ. 83. Quæ tamen perabsurda.

Xl.

Confusè admodum de statu eiusq; deminutione *Calistratus*

CA

L

lustratus

H *Ustratus* agere videtur in l. cognitionum, §. §. confumitur, ff. de extraord. cogn. Minimè tamen opus erat, ut *Iac. Revard.* lib. 3. var. c. §. d. §. emendaret.

XII.

Eguin. Baro sequitur *Br.* l. mandato generali, 60. ff. de procurat. accipit non de generali mandato omnium bonorum, sed actionum sive litium. Quam interpretationem si amplectemur, nulla necessitas nos adiget, ut text. corrigamus.

XIII.

Ant. Goveanus lib. 2. var. c. 4. putat verbum *Filiafamilias* in l. 4. C. solut. matrim. inducendum esse. Ecquid opus? Quasi verò non species Facti de filiafam. Imp. poterit esse proposita!

XIV.

Pugnant ex diametro l. per servum, 14. §. ususfr. 1. ff. de usu & hab. & l. huic stipulationi, §. §. 1. & 2. ff. usufruct. quemadm. cav. Quas LL. non probè conciliat *A. Alciat.* lib. 2. Parerg. c. 3.

XV.

Glossographi distinguunt inter mutum naturà & casu. Hunc donare posse aiunt: illum non. Quorum sententiam rectè reprehendit *Fr. Conan.* l. §. com. c. II.

AD

42

AD NOBILISSIMUM ET VIR-
TUTE AC DOCTRINA POLITIS-
SIMUM DN. RESPONDENTEM.

Cui juvenum, pulcris animi mens ignibus ardens
Edita virtutum gestit conscendere templa,
Conspicuoque inter claros effulgere honore;
Hunc non exercet nocturnis Murcia sacris,
Turpibus illecebris victum: non uda Lyco
Tempora percussus marcet; verum aurea aventer,
Noctes atque dies, sapientum scripta revolvens,
Florilegas imitatur apes, succoque madescit
Hinc magis atque magis doctrine, donec odorum
Largifluo nectar Sophia de pectore fundat.
Fallor? an hæc vitæ, magnâ cum laude bonorum,
Dulcis imago tue est, WOLFGANGE ERRICE, parente,
O, fate thesauro laudum, dignissima proles?
Nobilium decus ille virum; ipsos ipse juvenæ es
Purpureæ, meliore cui stant corda metallo.
Indolis undè tua maturius emicat ardor:
Et atem ante venis doctrina ac moribus. O, quas
Spes alit hæc Patrie juvenili in corpore virtus!
Non te flamma gule, madidique ignavia somni
Subjecit pedibus, captivâ aut sorte triumphæ:
Non Veneri Bacchoque litas; sed casta Minervæ
Sacra colens, facis Eunomiæ, magnumque severus
Emilium palles, LEGALI afflate CATONE.
Majori nec fratre minor, cedensve minori,
Nunc iterum in sacram Themidos descendis arenam.
Scilicet hæc primum tanto laus orta parente,

Au-

54

Aucta dehinc magnis SITZMANNI, gloria, curis:
SITZMANNI, eximius cuius caudorque fidesque
Eximio incensos multos sibi vinxit amore
Haectenus, & numeros omnes implevit Honesti,
Ut ridere queat vana mendacia lingua.
Perge, decus juvenum, hos campos decurrere laudis,
Perge, & honora PATRIS vestigia strenuus arge
Sic dignus te comes honos, pulcrâque nitentem
Luce coronabis Patriam praesulgidus: inter
Astrorum veluti populum, stellasque minutas,
Exseruit plenos cum Lucifer oris honores.

Michael Virdungus Professor pub.
Altorphi L. M. Q. f.

Altdorf, Diss., 1599-1633

ULB Halle

3

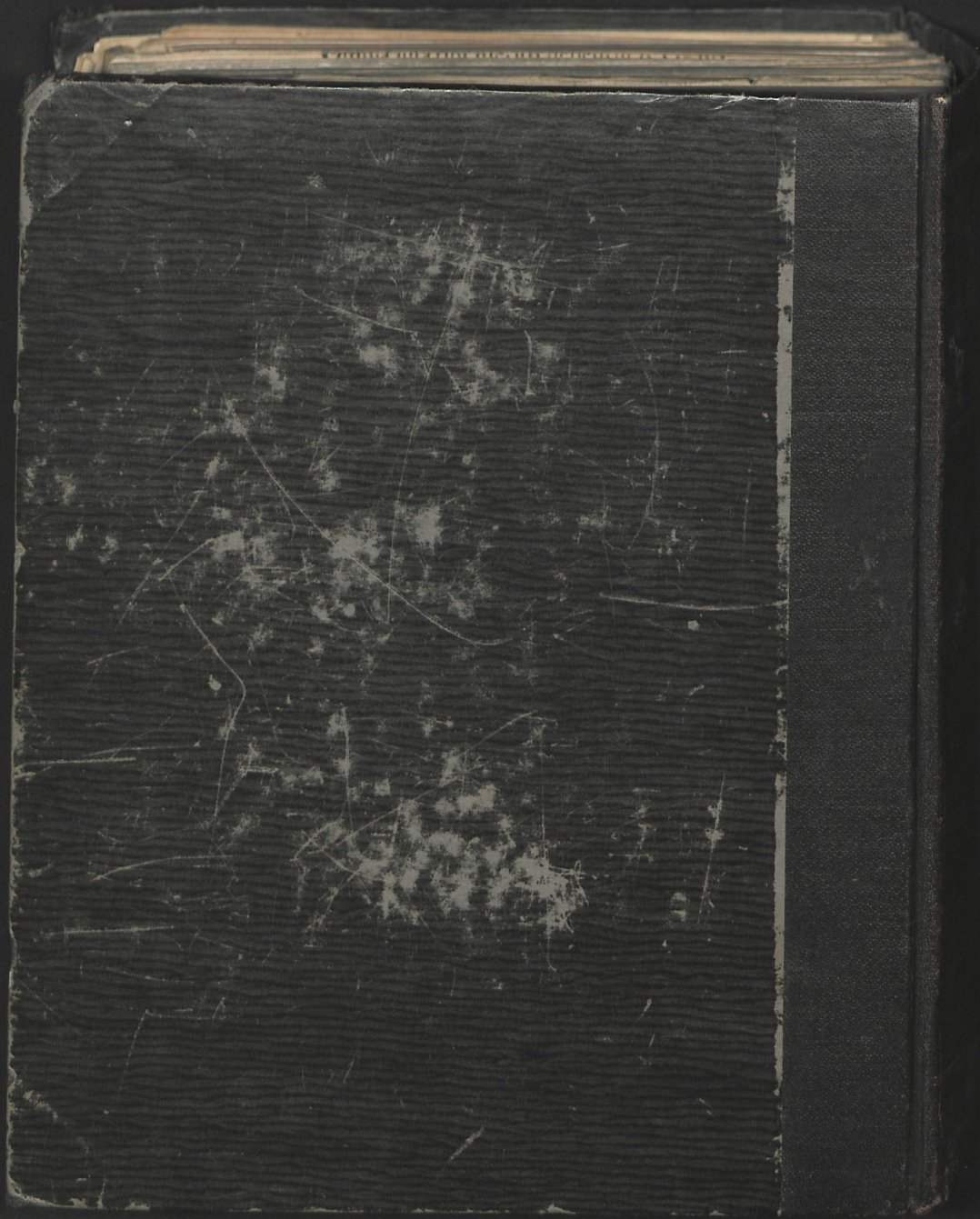
005 607 582

TA → OL

WMA

Disputatio ⁵
**DE JURE ET
FACTO,**

Quam 1611
AUSPICE
D. O. M. 1

**EX APPROBATIONE AM-
PLISS. JURISCONSULTORUM**
ordinis

*IN CELEBRI NORIMBER-
gensium Academia ad D. 9. No-
vembris*

PUBLICÆ DISQUISITIONI
in auditorio Welferiano instituen-
dæ, offert.

Wolff Erich von Brandenstein r.

NORIBERGÆ,

Typis Abrahami Wagenmanni.

M D C X I.

131

